

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Vyhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění
u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných**

Zuzana Řezáčová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Zuzana Řezáčová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Vyhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Název anglicky

Evaluation of Specifics of Social Insurance and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a výplaty dávek nemocenského a důchodového pojištění a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

Metodika

Teoretická východiska diplomové práce budou vytvořena na základě kompilace poznatků z odborné literatury, platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice se zaměřením na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné.

Prostřednictvím analýzy zjištěných dat bude provedena komparace podmínek pojištění z hlediska zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se zaměřením na pojistné na sociální a zdravotní pojištění a následně na nárok na dávky důchodového a nemocenského pojištění a jejich výši. Na základě syntézy získaných poznatků budou navržena doporučení pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

zaměstnanec, OSVČ, sociální pojištění, zdravotní pojištění, vyměřovací základ, sazba, pojistné

Doporučené zdroje informací

- CALCOEN, P. Voluntary Additional Health Insurance in the European Union: Free Market or Regulation [online]. DOI: 10.1007/978-3-319-43796-5 _ 5.
- ČERVINKA, T. Zdravotní pojištění – zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady 2016, 8. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. ISBN 978-80-7263-999-1.
- MACH, J. Lékařské právo: Praktická příručka lékaře a zdravotníky. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3683-9.
- MEULEN, R., ARTS, W., MUFFELS, R. Solidarity in Health and Social Care in Europe. Berlin: Springer-Science + Business Media, B.V., 2013. ISBN 978-90-481-5887-4.
- NĚMEC, J. Principy zdravotního pojištění. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2628-1.
- OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. Veřejný sektor a veřejné finance: Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.
- VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém 2018. Praha: 1. VOX, 2018. ISBN 978-80-87480-63-2.
- VYBÍHAL, V. Mzdové účetnictví 2018: praktický průvodce. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 1. 11. 2019

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 4. 11. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 01. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vyhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Gabriele Kukalové, MBA, Ph. D. za její odborné vedení a cenné rady, které mi poskytla při zpracování této diplomové práce.

Vyhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá porovnáváním specifík sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska výše pojistných odvodů a výše vyplácených dávek z již zmíněných systémů. První část práce se zaměřuje na teoretická východiska získaná z odborné literatury, zákonů a dalších relevantních zdrojů zabývajících se sociálním a zdravotním pojištěním. Následně jsou zpracována porovnání podmínek a výše jednotlivého pojištění, konkrétně se zaměřuje na pojistné a dávky vyplácené z nemocenského a důchodového pojištění. Je zde vytvořen modelový zaměstnanec a modelová osoba samostatně výdělečně činná z pohledu výše příjmů (minimální, průměrný, nadprůměrný). Tyto modely jsou použity k vypočtení výše pojistného na zdravotní, sociální, důchodové a nemocenské pojištění, a dále i k výpočtu možných dávek na starobní důchod a dávek nemocenského pojištění v případě pracovní neschopnosti. Zjištěné skutečnosti jsou použity k vytvoření grafického zobrazení jednotlivých vypočítaných částek, které slouží k přehlednému porovnání rozdílů v daných odvodech a dávkách. Díky grafickému zobrazení jsou vysvětleny i výhody a nevýhody zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. V závěru dochází k navrhnutí možných optimalizací či vylepšení současného systému zdravotního a sociálního pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných.

Klíčová slova: zaměstnanec, OSVČ, sociální pojištění, zdravotní pojištění, vyměřovací základ, sazba, pojistné

Evaluation of Specifics of Social Insurance and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons

Abstract

The diploma thesis deals with the comparison of the specifics of social and health insurance for employees and self-employed in terms of the amount of insurance payments and the amount of paid benefits from the above-mentioned systems. The first part of the thesis focuses on the theoretical background obtained from professional literature, laws and other relevant sources dealing with social and health insurance. Subsequently, comparisons are made of the conditions and amount of the individual insurance, specifically focusing on insurance premiums and benefits paid out of sickness and pension insurance. A model employee and a model self-employed in terms of income (minimum, average, above average) are created here. These models are used to calculate the amount of health, social, pension and sickness insurance, as well as to calculate the possible old-age pension and sickness insurance benefits in case of incapacity for work. The findings are used to create a graphical representation of the individual calculated amounts, which are used to clearly compare the differences in levies and benefits. The graphical representation also explains the advantages and disadvantages of the employee and the self-employed. In conclusion, there is a suggestion of possible optimization or improvement of the current system of health and social insurance for employees and self-employed.

Keywords: employee, self-employed person, social insurance, health insurance, assessment base, rate, insurance

Obsah

1 Úvod	14
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika.....	16
3 Teoretická východiska	19
3.1 Zdravotní pojištění	19
3.1.1 Vznik a zánik zdravotního pojištění	20
3.1.2 Volba zdravotní pojišťovny.....	20
3.1.3 Plátcí pojistného	21
3.1.4 Sankce a penále	24
3.2 Sociální zabezpečení	24
3.2.1 Poplatníci pojistného.....	26
3.2.2 Sazby, odvod a splatnost pojistného	26
3.3 Důchodové pojištění	28
3.3.1 Dávky důchodového pojištění	29
3.3.2 Důchodové pojištění u zaměstnance	33
3.3.3 Důchodové pojištění u OSVČ	34
3.4 Nemocenské pojištění	36
3.4.1 Dávky nemocenského pojištění	37
3.4.2 Sankce a penále	40
4 Analytická část	41
4.1 Zdravotní pojištění	41
4.1.1 Zdravotní pojištění pro zaměstnance	41
4.1.2 Zdravotní pojištění pro OSVČ.....	42
4.2 Sociální pojištění	44
4.2.1 Sociální pojištění pro zaměstnance.....	44
4.2.2 Sociální pojištění pro OSVČ	45
4.3 Důchodové pojištění	47
4.3.1 Důchodové pojištění pro zaměstnance.....	47
4.3.2 Starobní důchod pro zaměstnance	48
4.3.3 Důchodové pojištění pro OSVČ	50
4.3.4 Starobní důchod pro OSVČ.....	52
4.4 Nemocenské pojištění	54
4.4.1 Nemocenské pojištění pro zaměstnance	54
4.4.2 Dávky nemocenského pojištění pro zaměstnance – DPN 30 dní	55
4.4.3 Dávky nemocenského pojištění pro zaměstnance – DPN 90 dní	60

4.4.4	Nemocenské pojištění pro OSVČ	65
4.4.5	Dávky nemocenského pojištění pro OSVČ – DPN 30 dní.....	66
4.4.6	Dávky nemocenského pojištění pro OSVČ – DPN 90 dní.....	69
5	Výsledky a diskuse.....	73
5.1	Porovnání výše zdravotního pojištění	73
5.2	Porovnání výše sociálního pojištění.....	74
5.3	Porovnání výše důchodového pojištění.....	75
5.3.1	Porovnání výše starobního důchodu	76
5.3.2	Porovnání výše odvodů na důchodové pojištění a výše starobního důchodu	77
5.4	Porovnání výše nemocenského pojištění.....	79
5.4.1	Porovnání výše náhrady mzdy pro zaměstnance	80
5.4.2	Porovnání výše dávek nemocenského při DPN 30 dní	82
5.4.3	Porovnání výše dávek nemocenského při DPN 90 dní	83
5.4.4	Porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského	83
5.5	Možné změny a vylepšení	85
6	Závěr	87
7	Seznam použitých zdrojů	91

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Subsystemy sociálního zabezpečení	26
Obrázek 2 - Věková struktura obyvatelstva v ČR v roce 2018.....	29
Obrázek 3 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní.....	56
Obrázek 4 - Nemocenské pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní	56
Obrázek 5 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní.....	57
Obrázek 6 - Nemocenské pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní.....	58
Obrázek 7 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní.....	59
Obrázek 8 - Nemocenské pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní.....	59
Obrázek 9 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní.....	61
Obrázek 10 - Nemocenské pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní.....	61
Obrázek 11 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní.....	63
Obrázek 12 - Nemocenské pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní.....	63
Obrázek 13 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní	64

Obrázek 14 - Nemocenské pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní.....	65
Obrázek 15 - Nemocenské pro OSVČ s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní ...	67
Obrázek 16 - Nemocenské pro OSVČ s průměrným příjmem (od 1.7. 2019) – DPN 30 dní	68
Obrázek 17 - Nemocenské pro OSVČ s nadprůměrným příjmem (od 1.7. 2019) – DPN 30 dní	69
Obrázek 18 - Nemocenské pro OSVČ s minimálním příjmem (od 1.7. 2019) – DPN 90 dní	70
Obrázek 19 - Nemocenské pro OSVČ s průměrným příjmem (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní	71
Obrázek 20 - Nemocenské pro OSVČ s nadprůměrným příjmem (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Zdravotní pojišťovny v České republice	21
Tabulka 2 - Přehled minimálního vyměřovacího základu a měsíčních záloh pro OSVČ....	24
Tabulka 3 - Sazby pojistného platné do 30.6. 2019	27
Tabulka 4 - Sazby pojistného platné od 1.7. 2019.....	27
Tabulka 5 - Redukční částky osobního vyměřovacího základu pro výpočet důchodu pro rok 2019.....	32
Tabulka 6 - Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2011 – 2019	32
Tabulka 7 – Vývoj průměrných důchodů v letech 2010–2019	33
Tabulka 8 - Pojistné na zdravotní pojištění pro zaměstnance s minimální mzdou.....	41
Tabulka 9 - Pojistné na zdravotní pojištění pro zaměstnance s průměrnou mzdou.....	42
Tabulka 10 - Pojistné na zdravotní pojištění pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou	42
Tabulka 11 - Pojistné na zdravotní pojištění pro OSVČ s minimální mzdou	43
Tabulka 12 - Pojistné na zdravotní pojištění pro OSVČ s průměrnou mzdou	43
Tabulka 13 - Pojistné na zdravotní pojištění pro OSVČ s nadprůměrnou mzdou.....	43
Tabulka 14 - Pojistné na sociální pojištění pro zaměstnance s minimální mzdou	44
Tabulka 15 - Pojistné na sociální pojištění pro zaměstnance s průměrnou mzdou	45
Tabulka 16 - Pojistné na sociální pojištění pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou.....	45
Tabulka 17 - Pojistné na sociální pojištění pro OSVČ s minimální mzdou.....	46
Tabulka 18 - Pojistné na sociální pojištění pro OSVČ s průměrnou mzdou.....	46
Tabulka 19 - Pojistné na sociální pojištění pro OSVČ s nadprůměrnou mzdou	46
Tabulka 20 - Pojistné na důchodové pojištění pro zaměstnance s minimální mzdou	47
Tabulka 21 - Pojistné na důchodové pojištění pro zaměstnance s průměrnou mzdou	48
Tabulka 22 - Pojistné na důchodové pojištění pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou...	48
Tabulka 23 - Starobní důchod pro modelového zaměstnance s minimální mzdou	49
Tabulka 24 - Starobní důchod pro modelového zaměstnance s průměrnou mzdou	49
Tabulka 25 - Starobní důchod pro modelového zaměstnance s nadprůměrnou mzdou	50
Tabulka 26 - Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s minimální příjmem	51
Tabulka 27 - Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s průměrným příjmem	51
Tabulka 28 - Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s nadprůměrným příjmem.....	51
Tabulka 29 - Starobní důchod pro modelovou OSVČ s minimálním příjmem.....	52
Tabulka 30 - Starobní důchod pro modelovou OSVČ s průměrným příjmem.....	53
Tabulka 31 - Starobní důchod pro modelovou OSVČ s nadprůměrným příjmem	53
Tabulka 32 - Nemocenské pojištění modelového zaměstnance s minimální mzdou	54
Tabulka 33 - Nemocenské pojištění modelového zaměstnance s průměrnou mzdou	54

Tabulka 34 - Nemocenské pojištění modelového zaměstnance s nadprůměrnou mzdou ...	55
Tabulka 35 - Nemocenské pojištění pro OSVČ s minimálním příjmem (od 1.7. 2019).....	65
Tabulka 36 - Nemocenské pojištění pro OSVČ s průměrným příjmem (od 1.7. 2019).....	66
Tabulka 37 - Nemocenské pojištění pro OSVČ s nadprůměrným příjmem (od 1.7. 2019)	66

Seznam grafů

Graf 1 - Porovnání výše pojistného na zdravotní pojištění pro rok 2019 v Kč	74
Graf 2 - Porovnání výše pojistného na sociální pojištění pro rok 2019 v Kč	75
Graf 3 - Porovnání výše důchodového pojištění pro rok 2019 v Kč.....	76
Graf 4 - Porovnání výše starobního důchodu pro rok 2019 v Kč	77
Graf 5 - Porovnání výše odvodů na důchodové pojištění a starobního důchodu u zaměstnance v Kč.....	78
Graf 6 - Porovnání výše odvodů na důchodové pojištění a starobního důchodu u OSVČ v Kč	79
Graf 7 - Porovnání výše nemocenského pojištění pro rok 2019 v Kč.....	80
Graf 8 - Porovnání výše náhrady mzdy pro zaměstnance (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 30 dní	81
Graf 9 - Porovnání výše náhrady mzdy pro zaměstnance (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 90 dní	81
Graf 10 - Porovnání výše nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 30 dní.....	82
Graf 11 - Porovnání výše nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 90 dní.....	83
Graf 12 - Porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 30 dní	84
Graf 13 - Porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 90 dní	85

Seznam použitých zkratk

DPN – dočasná pracovní neschopnost

EU – Evropská unie

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

OSSZ – okresní správa sociálního zabezpečení

1 Úvod

Zdravotní i sociální pojištění se v České republice řadí mezi základní pojištění a jejich úhrada se týká většiny občanů žijících v ČR. Zdravotní pojištění je odváděno zdravotním pojišťovnám provádějícím veřejné zdravotní pojištění, u které je pojištěnec pojištěn a sociální pojištění se odvádí České správě sociálního zabezpečení, jejichž výkon je prováděn prostřednictvím okresních správ sociálního zabezpečení a také Ministerstvem práce a sociálních věcí. Za některé občany platí pojištění stát, někteří ho hradí ze svých příjmů (samostatné odvádění), anebo ho za ně odvádí jejich zaměstnavatel.

Právo na zdravotní pojištění se týká především občanů České republiky, které vzniká dnem narození a končí dnem smrti. Existují zde dva druhy zdravotního pojištění, a to zdravotní pojištění veřejné a soukromé. Veřejné zdravotní pojištění je určeno zákonem a náleží všem občanům ČR naopak zdravotní pojištění soukromé je jakýsi doplněk již zmíněného veřejného pojištění a občan si ho může dobrovolně založit. Tato diplomová práce se bude věnovat především zdravotnímu pojištění veřejnému. Sociální zabezpečení obsahuje nemocenské pojištění, důchodové pojištění a také příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Placení sociálního pojištění zajišťuje především vyplácení starobního důchodu, jehož výše závisí na výši příjmů jak zaměstnance, tak i osoby samostatně výdělečně činné. Znamená to tedy, že zaměstnanec či OSVČ s např. minimálním příjmem má nárok pouze na minimální výši starobního důchodu.

Výše zdravotního i sociálního pojištění jsou předem stanoveny z tzv. vyměřovacího základu, který je určen pro zaměstnance a pro OSVČ. OSVČ je vyměřovací základ vypočten jako 50 % z rozdílu příjmů a výdajů a zaměstnancům vyměřovací základ tvoří hrubá mzda. Hrazení zdravotního je povinné jak pro zaměstnance, tak i pro OSVČ. Úhrada sociálního pojištění je pro zaměstnance povinná a pro osobu samostatně výdělečně činnou pouze z 2/3. Povinně se hradí pojištění důchodové a příspěvek na státní politiku, znamená to tedy, že nemocenské pojištění je zcela dobrovolné. Sazby pro výpočet jednotlivého pojištění jsou vyjádřeny procentuálně. K výpočtu zdravotního pojištění je použita sazba 13,5 %, která se zaměstnanci z hrubé mzdy stržena pouze z 1/3, zbylé 2/3 za něj hradí zaměstnavatel. Osoba samostatně výdělečně činná hradí zdravotní pojištění celé. Co se týká pojištění sociálního, je zaměstnanci strženo 6,5 % z hrubé mzdy a 24,8 % za něj platí

zaměstnavatel. U osoby samostatně výdělečně činné záleží, zda si dobrovolně hradí nemocenské pojištění či nikoliv. Pokud tomu tak je, odvádí OSVČ 31,3 % (29,2 % + 2,1 %) na sociální pojištění, a pokud si nemocenské pojištění nehradí, odvádí pouze 29,2 %.

Nemocenské pojištění slouží především k výplatě dávek v případě pracovní neschopnosti, které je zaměstnanci i OSVČ vypláceno od 15. dne pracovní neschopnosti. Zaměstnanci je vyplácena náhrada mzdy za 10 pracovních dní, od 1.7. 2019 již od prvního dne nemoci. Tento nárok OSVČ nemá.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a výplaty dávek nemocenského a důchodového pojištění a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

2.2 Metodika

Teoretická východiska diplomové práce budou vytvořena na základě kompilace poznatků z odborné literatury, platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice se zaměřením na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné.

Prostřednictvím analýzy zjištěných dat bude provedena komparace podmínek pojištění z hlediska zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se zaměřením na pojistné na sociální a zdravotní pojištění a následně na nárok na dávky důchodového a nemocenského pojištění a jejich výši. Na základě syntézy získaných poznatků budou navržena doporučení pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

První část teoretické části diplomové práce se bude zabývat veřejným zdravotním pojištěním. Konkrétně se bude jednat o podmínky vzniku a zániku zdravotního pojištění, volby zdravotních pojišťoven a kdo je v České republice povinen platit zdravotní pojištění, tedy kdo je plátcem. Zde se práce bude zaměřovat pouze na zaměstnance a OSVČ. Budou zde vysvětleny podmínky, výše procentuálních sazeb zdravotního pojištění a dojde i k vysvětlení pojmů vyměřovací základ a měsíční zálohy.

Druhá část teoretické části se bude věnovat sociálnímu zabezpečení, které se dělí na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Tato práce se bude zaměřovat především na důchodové a nemocenské pojištění. Budou zde uvedeny procentuální sazby pro jednotlivé složky sociálního zabezpečení, které se od 1.7. 2019 změnilly. Pro přehlednost budou uvedeny i sazby platné do uvedeného data a jejich rozdíly budou zobrazeny v tabulce.

U důchodového pojištění dojde k uvedení jednotlivých dávek, které toto pojištění poskytuje. Konkrétně se bude jednat o starobní důchod, invalidní, vdovský/vdovecký a sirotčí. U jednotlivých dávek bude uvedena krátká charakteristika a v tabulce bude vyjádřen vývoj výše jednotlivých důchodů od roku 2010 do roku 2019, tedy za posledních 10 let. V závěru této kapitoly bude popsán postup výpočtu výše důchodového pojištění pro zaměstnance a pro OSVČ (uveden postup pro osobu samostatně výdělečně činnou s hlavní i vedlejší činností).

Kapitola nemocenské pojištění vyčte možné dávky nemocenského pojištění, tedy nemocenské, ošetrovné, dlouhodobé ošetrovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, peněžitá pomoc v mateřství a otcovské. Práce se bude dále věnovat pouze dávce nemocenské, u které uvede výši denní nemocenské pro rok 2019, dále jak podléhá denní vyměřovací základ redukcí, jaké redukční hranice pro nemocenské pojištění existují a kolik od 1.1. 2019 činí. Bude uvedena i výše redukčních hranic pro náhradu mzdy při dočasné pracovní neschopnosti pro rok 2019. Na závěr bude opět ukázán postup výpočtu nemocenského pojištění.

Ve vlastní práci budou zhodnocena teoretická východiska a dále bude porovnávat výše odvodů jednotlivých částek na zdravotní a sociální pojištění. K zjednodušení těchto komparací bude vždy vytvořen modelový zaměstnanec a modelová osoba samostatně výdělečně činná. Výpočty budou kalkulovány z hlediska tří možností příjmů. Konkrétně se bude jednat o minimální, průměrnou a nadprůměrnou mzdu (stanovena ve výši 130 000 Kč) pro rok 2019. Nejprve dojde k výpočtu zdravotního pojištění, kde bude zaměstnanec hradit 4,5 % ze své hrubé mzdy a zbylých 9 % za něj uhradí zaměstnavatel a OSVČ si celých 13,5 % bude hradit sama. Pro oba modely budou vypočteny všechny tři možnosti příjmů. Obdobně tomu bude i u výpočtu sociálního pojištění, kde si zaměstnanec bude sám hradit 6,5 % a zaměstnanec za něj uhradí 24,8 %. OSVČ si bude hradit celých 29,2 % ze svého příjmu sama. Stejným způsobem budou probíhat výpočty důchodového pojištění.

Pro výpočty starobních důchodů pro zaměstnance a OSVČ budou mít modelové osoby identické zadání. Bude se jednat o muže narozeného v roce 1959, celková doba odvodu pojištění bude 40 let, bude zjištěn důchodové věk pro muže narozeného v tomto roce,

potřebná doba pro pojištění v roce 2019 je 35, splňuje tedy podmínku minimální doby pojištění. Starobní důchod bude pro jednotlivé modelové zaměstnance a OSVČ vypočten se všemi třemi možnostmi příjmů.

Nemocenské pojištění je povinné pouze pro zaměstnance, proto bude uveden pouze výpočet výše nemocenského pojištění u zaměstnance, kde se od 1.7. 2019 odvádí 2,1 % z hrubé mzdy. Následně dojde k výpočtům dávek nemocenského pojištění pro zaměstnance a OSVČ, kde budou vybrány možnosti DPN trvající 30 a 90 dní. Modelový zaměstnanec bude mít pro obě možnosti vlastní zadání. V případě DPN 30 dní se bude pracovní neschopnost odehrávat v období od 1. listopadu do 30. listopadu 2019, v předchozích 3 měsících modelový zaměstnanec nebude čerpat žádnou dovolenou či neplacené volno, v těchto 3 měsících bude celkem 66 pracovních dní = 528 hodin (66 pracovních dní x 8 hodin). V případě DPN 90 dní se bude pracovní neschopnost odehrávat v období od 2. září do 30. listopadu 2019, v předchozích 3 měsících modelový zaměstnanec nebude čerpat žádnou dovolenou či neplacené volno, v těchto 3 měsících bude celkem 66 pracovních dní = 520 hodin (65 pracovních dní x 8 hodin). V obou případech má zaměstnanec také nárok na náhradu mzdy za prvních 10 pracovních dní, tedy za 80 pracovních hodin. Aby OSVČ měla nárok na dávky nemocenského pojištění, musela by si ho dobrovolně platit a zároveň musí být jeho dočasná pracovní neschopnost delší než 14 dní. Jak již bylo zmíněno, tak i pro OSVČ bude v těchto modelových příkladech použita DPN dlouhá 30 a 90 dní. Pro výpočet náhrady mzdy i výše dávky nemocenské budou použity výpočetní kalkulačky získané z webové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Nakonec pomocí syntézy zjištěných poznatků a zhodnocením specifik modelových příkladů budou navrženy možné změny a doporučení pro optimalizaci systému nemocenského a důchodového pojištění u zaměstnanců a OSVČ.

3 Teoretická východiska

V části teoretická východiska bude provedeno seznámení a vysvětlení pojmů zdravotního a sociálního pojištění, jedná se především o poplatníka, plátce či minimální a maximální vyměřovací základ. Dále se bude zabývat měnící se výší minimální mzdy, od které se již zmíněný vyměřovací základ odvíjí, výší sazeb pro zdravotní a sociální pojištění a v neposlední řadě, jak se samotné pojištění počítá.

3.1 Zdravotní pojištění

Poptávka po zdravotní péči v EU roste.¹ Od roku 2009 jsou veškeré státy EU povinné poskytovat buď veřejné nebo soukromé pojištění.² Existuje také skutečnost, že pokud by v Evropské unii byla do systému sociálního zabezpečení zahrnuta veškerá nezbytná péče, mohl by se trh dobrovolného neboli soukromého zdravotního pojištění otevřít soukromým společnostem, které by aktivně podporovali nynější konkurenci.³ Česká republika nabízí oba dva druhy zdravotního pojištění, a to jak veřejné zdravotní pojištění, tak i zdravotní pojištění soukromé.⁴ Soukromé zdravotní pojištění slouží především k pokrytí výpadku příjmů z dvou příčin. Mezi tyto příčiny se řadí nemoc nebo úraz. Je tedy uzavíráno pro případ pracovní neschopnosti nebo hospitalizace. Toto pojištění je sjednáváno u komerčních pojišťoven, a to buď samostatně, nebo jako možné připojištění k životnímu pojištění. Soukromé pojištění je vhodné především pro osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ). Výše platby, která je na soukromé pojištění odváděna, se odvíjí od požadované částky, která by měla být vyplacena ve dnech nemoci.⁵

Veřejné zdravotní pojištění je určitý typ zákonného pojištění, na jehož základě je plně nebo částečně hrazena zdravotní péče poskytnuta pojištěnci s cílem zachovat nebo zlepšit jeho

¹ MEULEN, Ruud Ter. *Solidarity in Health and Social Care in Europe*. Berlin: Springer-Science + Business Media, B.V., 2013. ISBN 978-90-481-5887-4

² WENDT, Claus. *Social Health Insurance in Europe: Basic Concepts and New Principles* [online]. 1.8. 2019 [cit. 2019-08-20]. DOI: 10.1215/03616878-7530837. Dostupné z: <https://read.dukeupress.edu/jhppl/article-pdf/44/4/665/603262/665wendt.pdf>

³ CALCOEN, Piet. *Voluntary Additional Health Insurance in the European Union: Free Market or Regulation* [online]. Červen 2017 [cit. 2019-08-20]. DOI: 10.1163/15718093-12460339. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317548363_Voluntary_Additional_Health_Insurance_in_the_European_Union_Free_Market_or_Regulation

⁴ NĚMEC, Jiří. *Principy zdravotního pojištění*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, ISBN 978-80-247-2628-1

⁵ ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění – zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady 2016*, 8. aktualizované vydání. ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-999-1

zdravotní stav, a to bez jeho přímé finanční účasti. V České republice je zdravotní pojištění postaveno na principech solidarity, svobodné volby pojišťovny a povinnosti být pojištěn.

V současné době je veřejné zdravotní pojištění v České republice upraveno čtyřmi aktuálně platnými zákony. Konkrétně se jedná o zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, dále zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky a zákon č. 280/1991 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších pojišťovnách.⁶

3.1.1 Vznik a zánik zdravotního pojištění

„Zdravotní pojištění vzniká dnem:

- a) narození, jde-li o osobu s trvalým pobytem na území České republiky,*
- b) kdy se osoba bez trvalého pobytu na území České republiky stala zaměstnancem [§ 5 písm. a)],*
- c) získáním trvalého pobytu na území České republiky.*

Zdravotní pojištění zaniká dnem:

- a) smrtí pojištěnce nebo jeho prohlášením za mrtvého,*
- b) kdy osoba bez trvalého pobytu na území České republiky přestala být zaměstnancem [§ 5 písm. a)],*
- c) ukončení trvalého pobytu na území České republiky.“⁷*

3.1.2 Volba zdravotní pojišťovny

Od státem hrazené zdravotní péče formou okresních a krajských ústavů národního zdraví na systém všeobecného zdravotního pojištění a úhradu zdravotní péče zdravotními pojišťovnami na základě zákona a smluv mezi zdravotními pojišťovnami a zdravotnickými zařízeními došlo v roce 1991. Poté byl přijat zákon o všeobecném zdravotním pojištění, kdy se všichni občané ČR stali pojištěnci Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky. O rok později, tedy v roce 1992, byl přijat zákon o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, díky kterému následně vzniklo více

⁶ MACH, Jan. *Lékařské právo – Praktická příručka lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3683-9

⁷ Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, § 3

zdravotních pojišťoven a všichni občané (povinně pojištěni u VZP ČR) si mohli na základě svobodné volby zvolit, ke které pojišťovně přejdou.⁸

Pokud zákon nestanoví jinak, tak má pojištěnec právo na vlastní výběr zdravotní pojišťovny.⁹ Každý občan České republiky může být pojištěn pouze u jedné zdravotní pojišťovny a lze ji měnit jen jednou za rok, vždy pouze k 1. lednu nebo 1. červenci následujícího roku. Přihlášku musí občan podat již 3 měsíce před změnou a pojišťovna je povinna žádost přijmout.¹⁰

V současné době v České republice existuje celkem 7 zdravotních pojišťoven, které poskytují zdravotní pojištění.¹¹

Tabulka 1 - Zdravotní pojišťovny v České republice

Zkratka	Název	Číslo
VZP ČR	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR	111
VoZP ČR	Vojenská zdravotní pojišťovna ČR	201
ČPZP	Česká průmyslová zdravotní pojišťovna	205
OZP	Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví	207
ZPŠ	Zaměstnanecká pojišťovna Škoda	209
ZP MV ČR	Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ČR	211
RBP	Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna	213

Zdroj: mzcrcz.cz, vlastní zpracování

3.1.3 Plátcí pojistného

„Plátcí pojistného zdravotního pojištění (dále jen „plátcí pojistného“) jsou:

- a) pojištěnci uvedeni v § 5,*
- b) zaměstnavatelé,*
- c) stát.“¹²*

⁸ MACH, Jan. *Lékařské právo – Praktická příručka lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3683-9

⁹ Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů § 11 odst. 1 písm. a)

¹⁰ GOLA, Petr. *S čím při změně zdravotní pojišťovny nepočítejte?*. Finance.cz [online] 24.9.2018 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/514687-zmena-pojistovny/>

¹¹ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

Podle § 5 je za pojištěnce, který platí pojistné, považován zaměstnanec; pro účely zdravotního pojištění se za zaměstnance považuje fyzická osoba, která má nebo by měla mít příjmy ze závislé činnosti podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu); a osoba samostatně výdělečně činná. Dále osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt, ale není ani zaměstnancem ani OSVČ a není za něj plátcem pojistného stát, pokud uvedené skutečnosti trvají po celý rok. Tento samoplátce se nazývá osoba bez zdanitelných příjmů (dále jen OBZP).¹³

Zaměstnanec

Pro účely zdravotního pojištění se za zaměstnance považuje fyzická osoba, která má nebo by měla mít příjmy ze závislé činnosti podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu). Zákon stanovuje i několik výjimek, ve kterých vysvětluje, kdy se o zaměstnance nejedná. Mezi tyto výjimky patří například žáci nebo studenti, kteří mají pouze příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků za práci z praktického výcviku nebo dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, kteří v kalendářním měsíci nedosáhli započitatelného příjmu.¹⁴

Zaměstnanec hradí 1/3 zdravotního pojištění, což je v přepočtu 4,5 % (1 803 Kč) z vyměřovacího základu a zaměstnavatel odvádí částku celou, tedy 13,5 % (5 409 Kč). Vyměřovacím základem u zaměstnanců se rozumí součet příjmů ze zaměstnání. Nezahrnují se sem příjmy osvobozené od daně z příjmů fyzických osob a ani příjmy z předmětu této daně vyňaté.¹⁵ Za minimální vyměřovací základ pro zaměstnance je považována minimální mzda, která v roce 2019 činí 13 350 Kč (79,80 Kč za hodinu)¹⁶. Pokud je vyměřovací základ nižší, je zaměstnanec povinen, až na výjimky stanovené zákonem, doplatit zbylou částku zdravotní pojišťovně prostřednictvím svého zaměstnavatele. Maximální vyměřovací základ jako pojem přestal existovat od 1.1.2015.¹⁷

¹² Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, § 4

¹³ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

¹⁴ VZP ČR. *Kdo je zaměstnanec*. VZP.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z:

<https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnanec/kdo-je-zamestnanec>

¹⁵ VANČUROVÁ, Alena, KLAZAR, Stanislav. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, 124 s. ISBN 978-80-7357-381-2

¹⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Informace o minimální mzdě od 1. ledna 2019*. MPSC.cz [online] [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34725/Informace_o_MMe_od_1_ledna_2019_na_web_MPSV.pdf

¹⁷ ZP Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky. *Zaměstnavatelé*. ZPMVCR.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.zpmvcr.cz/platci/zamestnavatele/>

OSVČ

Pro účely zdravotního pojištění jsou za osoby samostatně výdělečně činné považovány osoby, které mají příjmy uvedené v § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a dále s nimi spolupracující osoby, na které jsou podle zákona o daních z příjmů rozdělovány příjmy dosažené výkonem spolupráce a výdaje, které byly vynaložena na jejich dosažení, zajištění a také udržení. Jako OSVČ je brán i pojištěnec, který nemá živnostenský list a provádí činnost na základě jiného povolení.

Naopak za OSVČ nejsou považovány takové osoby, které mají příjmy za příspěvky například do časopisů, novin, rozhlasu nebo televize plynoucí ze zdrojů na území ČR zdaňované zvláštní sazbou daně za předpokladu, že půjde o příjmy uvedené v § 7 odst. 2 písm. a) zákona o daních z příjmů a úhrn těchto příjmů v kalendářním měsíci nepřesáhne 10 000 Kč.¹⁸

U OSVČ je za vyměřovací základ považováno 50 % příjmů po odpočtu výdajů, které vynaložil na jeho dosažení, zajištění a udržení. Podle zákona je osoba samostatně výdělečně činná odvést pojistné ve výši 13,5 % z dosaženého vyměřovacího základu.¹⁹

Minimální vyměřovací základ OSVČ je zákonem o veřejném zdravotním pojištění stanoven jako dvanáctinásobek 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství (pro rok 2019 činí 32 699 Kč). Pokud nastane situace, kdy je dosažený vyměřovací základ OSVČ nižší než minimální vyměřovací základ, je povinna odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu, který od 1. ledna 2019 činí 16 349,50 Kč měsíčně (196 194 Kč za rok). Minimální měsíční záloha na pojistné tak vychází na 2 208 Kč.²⁰ V následující tabulce je uveden vývoj výše minimálního vyměřovacího základu a minimálních měsíčních záloh za posledních 10 let.

¹⁸ VZP ČR. OSVČ. VZP.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc>

¹⁹ OCHRANA, František, PAVEL, Jan, VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance – Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2

²⁰ VZP ČR. OSVČ. VZP.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc>

Tabulka 2 - Přehled minimálního vyměřovacího základu a měsíčních záloh pro OSVČ

Rok	Minimální měsíční vyměřovací základ	Minimální měsíční záloha
2019	16 350 Kč	2 208 Kč
2018	14 990 Kč	2 024 Kč
2017	14 116 Kč	1 906 Kč
2016	13 503 Kč	1 823 Kč
2015	13 306 Kč	1 797 Kč
2014	12 971 Kč	1 752 Kč
2013	12 942 Kč	1 748 Kč
2012	12 568,50 Kč	1 697 Kč
2011	12 370 Kč	1 670 Kč
2010	11 854,50 Kč	1 601 Kč

Zdroj: Finance.cz, vlastní zpracování

3.1.4 Sankce a penále

Během roku platí OSVČ zdravotní pojištění formou pravidelných měsíčních plateb a po odevzdání přehledu za uplynulý rok potom doplácí zbylou část pojistného a současně se vypočítá pravidelná měsíční záloha na další rok. Pokud je OSVČ ve ztrátě nebo když jsou dosahované příjmy nízké, musí se počítat s minimálními platbami za zdravotní pojištění (pro rok 2019 to je 2 208 Kč). Tato částka musí být vždy uhrazena do 8. dne následujícího měsíce. Pokud se tomu tak nestane, začíná se načítat penále. Každý zdravotní pojišťovna, u které je OSVČ pojištěna, si za každý den prodlení účtuje 0,05 % z dlužné částky (roční úroková míra činí 18,25 %).²¹ Za nesplnění oznamovací události může příslušná zdravotní pojišťovna uložit pokutu až do výše 10 000 Kč, a pokud se bude nesplnění opakovat, pokuta se až zdvojnásobí.²²

3.2 Sociální zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení se řídí třemi zákony a jednou vyhláškou, konkrétně se jedná o zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku

²¹ GOLA, Petr. *Penále u sociálního a zdravotního pojištění* [online]. 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/penale-u-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni>

²² Penále a pokuty OSVČ u zdravotního pojištění. *Portál.POHODA* [online]. 2018 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/dluzne-pojistne-penale-a-pokuty-na-zdravotnim-poj/>

zaměstnanosti, dále zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění a vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí č. 161/1998 Sb., o promíjení penále správami sociálního zabezpečení.

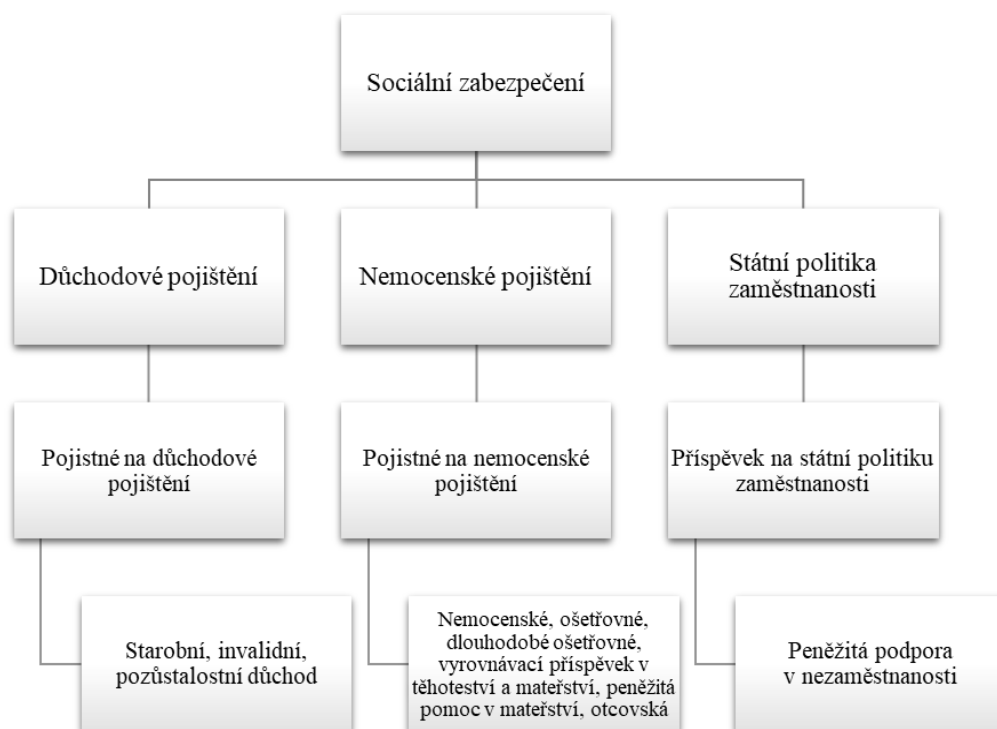
Z hlediska objemu zdrojů je pojistné na sociální zabezpečení významným příjmem veřejných rozpočtů. V České republice se na příjmové stránce státního rozpočtu podílí cca 30 %. Tato kategorie je z hlediska ekonomické podstaty považována za určitý typ přímé daně důchodového typu, a z toho důvodu je v metodice OECD zahrnována do výpočtu celkové daňové kvóty.²³

Sociální pojištění se dělí na tři subsystémy, a to na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Prvním složkou je pojištění důchodové, které pomáhá především v případě dlouhodobé nebo trvalé neschopnosti pracovat. Eviduje se tak, že případný přebytek pojistného na důchodové pojištění nad vyplacenými dávkami důchodového pojištění musí být uložený ve státních aktivech. Platbou je pojistné na důchodové pojištění. Poskytované plnění představují důchody starobní, invalidní a pozůstalostní. Pozůstalostní důchod zahrnuje důchod vdovský, vdovecký a sirotčí. Platbou pro druhou složku, jedná se tedy o pojištění nemocenské, je pojistné na nemocenské pojištění. Dávky z tohoto pojištění slouží k úhradě chybějícím příjmům pojištěnců v době nemoci nebo krátkodobého úrazu. Poslední subsystém – příspěvek na státní politiku zaměstnanosti se jedná nezaměstnanosti a poskytuje proto peněžitou podporu v nezaměstnanosti a aktivní politiku zaměstnanosti, která pojednává o podpoře tvorby nových pracovních míst.²⁴

²³ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

²⁴ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém 2018*. Praha: 1. VOX a. s., 2018. ISBN 978-80-87480-63-2

Obrázek 1 - Subsystémy sociálního zabezpečení

Zdroj: VANČUROVÁ, A a LÁCHOVÁ, L., Daňový systém 2018, Zákon č. 186/2006 Sb., zákon o nemocenském pojištění, vlastní zpracování²⁵

3.2.1 Poplatníci pojistného

Podle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se za poplatníky považují:

- a) zaměstnavatelé,
- b) zaměstnanci,
- c) OSVČ,
- d) osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.²⁶

3.2.2 Sazby, odvod a splatnost pojistného

Výše pojistného je stanovena z vyměřovacího základu zjištěného v rozhodném období. Pro každý druh poplatníka platí jiná procentní sazba. Přehled jednotlivých sazeb se nachází v následující tabulce.

²⁵ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém 2018*. Praha: 1. VOX a. s., 2018. ISBN 978-80-87480-63-2

²⁶ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, § 3

Tabulka 3 - Sazby pojistného platné do 30.6. 2019

Poplatník	Sazba pojistného			
	Celkem	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti
Zaměstnavatel	25,0 %	21,5 %	2,3 %	1,2 %
Zaměstnanec	6,5 %	6,5 %	-	-
OSVČ	29,2 % (31,5 %)	28,0 %	2,3 % (dobrovolné)	1,2 %
Os. dobrovolně účastné důchodového pojištění	28 %	28,0 %	-	-

Zdroj: VYBÍHAL, Václav. Mzdové účetnictví 2018: praktický průvodce, vlastní zpracování²⁷

S účinností od 1.7. 2019 dochází zákonem č. 32/2019 Sb. ke zrušení tzv. karenční doby, po kterou se v případě dočasné pracovní neschopnosti neposkytuje osobě v zaměstnaneckém nebo služebním poměru náhrada mzdy nebo platu. Jistou kompenzací je snížení sazby pojistného na nemocenské pojištění o 0,2 % (změna je v následující tabulce vyznačena tučně). V souvislosti se snížením sazby dochází od 1.7.2019 ke snížení minimální výše pojistného na nemocenské pojištění na 126 Kč.²⁸

Tabulka 4 - Sazby pojistného platné od 1.7. 2019

Poplatník	Sazba pojistného			
	Celkem	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti
Zaměstnavatel	24,8 %	21,5 %	2,1 %	1,2 %
Zaměstnanec	6,5 %	6,5 %	-	-
OSVČ	29,2 % (31,3 %)	28,0 %	2,1 % (dobrovolné)	1,2 %
Os. dobrovolně účastné důchodového pojištění	28 %	28,0 %	-	-

Zdroj: cssz.cz, vlastní zpracování

²⁷ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

²⁸ ČSSZ. Sazba pojistného. CSSZ.cz. [online] ©2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho/sazba-pojistneho.htm>

Pojistné vypočtené pomocí procentních sazeb je z pravidla zaokrouhlováno u každého jednotlivého poplatníka na celé koruny směrem nahoru. Co se týká rozhodného období, pro zaměstnance a zaměstnavatele platí jiné období než pro osoby samostatně výdělečně činné. Rozhodné období, za které se pojistné platí, a z kterého se odvodí vyměřovací základ zaměstnance a zaměstnavatele, je kalendářní měsíc. U OSVČ je tomu jinak. Rozhodným obdobím, ze kterého se zjišťuje vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění, je považován kalendářní rok. Pokud se ale jedná o OSVČ a zahraniční zaměstnance zúčastňujících se na nemocenském pojištění, za rozhodné období je považován kalendářní měsíc, tedy stejně jako u zaměstnanců a zaměstnavatelů. Zaměstnavatelé jsou povinni odvádět i pojistné, které je povinen platit jejich zaměstnanec, a je vypočítané a sražené z příjmů, které mu zúčtovali. Toto pojistné se odvádí na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení (ve zkratce OSSZ). Placení částka pojistného se platí za jednotlivé kalendářní měsíce s je splatná od 1. dne do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.

3.3 Důchodové pojištění

V České republice se důchodový systém skládá ze dvou částí neboli pilířů (povinné a dobrovolné).²⁹ Systém České republiky je založen na povinném základním důchodovém pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dále na důchodovém spoření podle zákona č. 426/2011 Sb., od roku 2013 a také na doplňkovém penzijním spoření podle zákona č. 427/2011 Sb., to nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem podle zákona č. 42/1994 Sb.³⁰ Podle zákona o důchodovém pojištění jsou osoby účastné tohoto pojištění zabezpečeni v životních situacích jako je stáří, invalidita a úmrtí živitele a po splněních jistých kritérií mají pojištěnci nárok na vyplácení dávek důchodového zabezpečení.³¹

²⁹ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-390-4.

³⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. Důchodové pojištění. *Mpsv.cz* [online]. [cit. 2019-08-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3>

³¹ Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodové pojištění. *Cssz.cz* [online]. [cit. 2019-08-10]. Dostupné z: <https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/>

„Pojištěncem se pro účely pojištění rozumí osoba, která je nebo byla účastna pojištění.“³²
Důchodové pojištění tvoří jednu ze základních složek sociální ochrany a také tvoří základní a mnohdy i jediný zdroj příjmů ve stáří, při invaliditě, při ovdovění či osíření.³³

3.3.1 Dávky důchodového pojištění

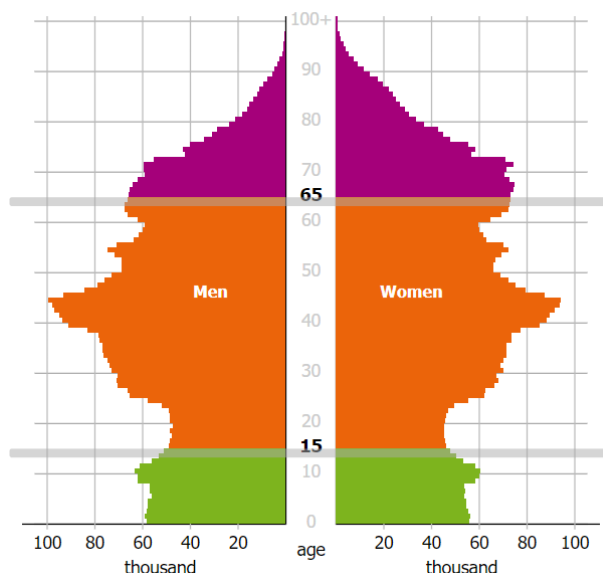
„Z pojištění se poskytují tyto důchody:

- starobní,
- invalidní,
- vdovský a vdovecký,
- sirotčí.“³⁴

Starobní důchod

Pro získání nároku na starobní důchod jsou potřeba splnit dvě podmínky, mezi které patří získání potřebné doby pojištění a dosažení stanoveného věku (důchodového věku). Nejvyšší důchodový věk byl stanoven od 1.1. 2018 na 65 let.³⁵

Obrázek 2 - Věková struktura obyvatelstva v ČR v roce 2018

Zdroj: Český statistický úřad³⁶

³² Zákon č. 155/1995 Sb., Zákon o důchodovém pojištění, § 2

³³ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-390-4.

³⁴ Zákon č. 155/1995 Sb., Zákon o důchodovém pojištění, § 4

³⁵ Česká správa sociálního zabezpečení. Starobní důchody. *Csz.cz*[online]. [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

³⁶ ČSÚ. *Age structure on December 31st, 2018*. *Czso.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/>

Výše procentní výměry starobního důchodu pojištěnců se rovná za každý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod v přepočtu 1,5 % výpočtového základu měsíčně, pokud se nekryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém spoření. Základní výměra důchodu je stanovena zákonem ve výši 10 % z příslušné průměrné mzdy. Pro rok 2019 činí 3 270 Kč. Minimální měsíční výše důchodu v roce 2019 je tedy 4 040 Kč.³⁷

Invalidní důchod

Invalidita se od roku 2010 dělí na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně, na invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně a na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Hlavním rozdílem mezi těmito třemi stupni je míra poklesu pracovní schopnosti pojištěnce.

Nárok na invalidní důchod má pojištěnec tehdy, kdy splní následující podmínky:

- nedosáhl ještě věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let
- stal se invalidním pro invaliditu prvního, druhého nebo třetího stupně,
- získal potřebnou dobu pojištění nebo jeho invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání,
- nesplnil podmínky nároku na starobní důchod podle ust. § 29 zdp,
- nedosáhl ještě důchodového věku v případě, že mu byl přiznán starobní důchod podle ust. § 31 zdp.³⁸

Vdovský/vdovecký důchod

Nárok na tento důchod získá vdova nebo vdovec, jejichž zesnulý manžel nebo manželka pobírala starobní/invalidní důchod, ke dni smrti splnil/a podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní/starobní důchod nebo zemřel/a následkem pracovního úrazu. Základní výše výměry tohoto důchodu v roce 2019 činí 3 270 Kč měsíčně.

³⁷ Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchodová kalkulačka*. Csz.co [online]. [cit. 2019-30.11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodova-kalkulacka>

³⁸ Česká správa sociálního zabezpečení. *Invalidní důchody*. Csz.cz [online]. [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/invalidni-duchody.htm>

Sirotčí důchod

Od 1.2. 2018 se zmírnily podmínky na nárok sirotčího důchodu a to tak, že potřebná doba pojištění k splnění je považována za splněnou, i když byl získán alespoň jeden rok pojištění přede dnem úmrtí a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, v období posledních deseti let přede dnem úmrtí nebo dva roky pojištění, je-li rozhodným obdobím posledních 20 let před datem úmrtí osoby starší 38 let. Nezaopatřeným dětem, kterým před 1.2. 2018 nevznikl nárok na sirotčí důchod pro nesplnění podmínky potřebné doby pojištění se může přiznat tento důchod od 1.2. 2018, ale jen v případě kdy zemřelá osoba splnila nově stanovenou mírnější podmínku doby pojištění. Základní výše výměry tohoto důchodu v roce 2019 činí 3 270 Kč měsíčně.³⁹

Výše důchodu se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra se stanoví procentní sazbou z průměrné mzdy (pro první čtvrtletí v roce 2019 činí průměrná hrubá mzda 32 466 Kč)⁴⁰. Procentní výměra se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, jde-li o důchody starobní a invalidní, pokud jde o důchody vdovské/vdovecké a sirotčí, vypočítá se procentní výměra z procentní výměry důchodu zemřelého.⁴¹

U starobního důchodu existují dvě redukční hranice, které jsou používány k výpočtu. První redukční hranicí je hranice horní, která zahrnuje příjmy do výše 14 388 Kč a říká, že pokud výše příjmů nepřekročí tuto hranici, budou se příjmy do důchodu započítávat ve stoprocentní výši. Druhá redukční hranice neboli dolní hranice určuje maximální možnou výši příjmů, tedy 130 796 Kč. Příjmy, které se nachází v rozmezí mezi těmito dvěma hranicemi se do důchodu započítávají z 26 %. Pokud příjmy překročí druhou redukční hranici, do důchodu se již nezapočítávají.⁴²

³⁹ Česká správa sociálního zabezpečení. Pozůstalostní důchody. *Cssz.cz* [online]. [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/pozustalostni-duchody.htm>

⁴⁰ iRozhlas.cz. *Průměrná mzda v Česku stoupla na 32 466 korun. Dvě třetiny pracujících na ni podle statistiků nedosáhnou* [online]. 4. června 2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/kolik-je-prumerna-mzda-2019-cr-32-tisic-korun-cesky-statisticky-urad_1906041322_ako

⁴¹ Zákon č. 155/1995 Sb., Zákon o důchodovém pojištění

⁴² Důchody-důchodci.cz. *Redukční hranice – vyměřovací základ*. *Duchody-duchodci.cz* [online]. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z: <https://www.duchody-duchodci.cz/osobni-vymerovaci-zaklad.php>

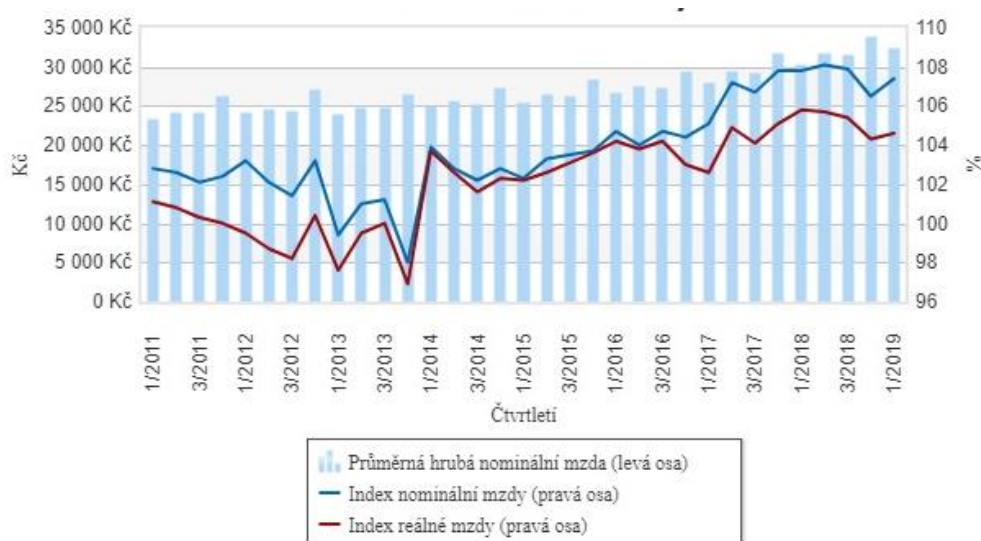
Tabulka 5 - Redukční částky osobního vyměřovacího základu pro výpočet důchodu pro rok 2019

Do 14 388 Kč	Zápočet plně
Nad 14 388 Kč do 130 796 Kč	Zápočet 26 %
Nad 130 796 Kč	Nepřihlíží se

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, vlastní zpracování

Průměrná mzda pro rok 2019 činí 32 466 Kč a předpokládá se její další zvýšení. Podle grafu níže je vidět, že se během posledních 9 let výše průměrné mzdy převážně zvyšovala. Nejrapidnější změna indexu reálné i nominální mzdy nastala v období března 2013 a ledna 2014.

Tabulka 6 - Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2011 – 2019

Zdroj: Český statistický úřad⁴³

Během časového intervalu v letech 2010 až 2019 docházelo k neustálému zvyšování všech důchodů. Starobní důchod od roku 2010 stoupl o 2 297 Kč. Invalidní důchod zaznamenal snížení pouze v roce 2016, dále již pokračoval trend růstu. Vdovský důchod vzrostl o 2 329 Kč, největší nárůst zaznamenal vdovecký důchod, který se od roku 2010 navýšil o 2 832 Kč. Naopak nejmenší růst zaznamenal důchod sirotčí, který stoupl pouze o 1 157 Kč.

⁴³ ČSÚ, *Mzdy a náklady práce*. Czso.cz [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace

Tabulka 7 – Vývoj průměrných důchodů v letech 2010–2019

Rok	Důchod v Kč				
	Starobní	Invalidní (3. stupně)	Vdovský	Vdovecký	Sirotčí
2010	10 138	9 656	10 712	11 909	5 194
2011	10 567	10 005	11 179	12 458	5 428
2012	10 793	10 141	11 411	12 729	5 544
2013	10 985	10 245	11 600	12 965	5 657
2014	11 090	10 262	11 705	13 115	5 703
2015	11 363	10 424	11 980	13 458	5 835
2016	11 475	10 395	12 081	13 597	5 874
2017	11 866	10 655	12 467	14 067	6 078
2018	12 435	11 059	13 032	14 741	6 351
2019	-	-	-	-	-

Zdroj: Český statistický úřad⁴⁴, vlastní zpracování

3.3.2 Důchodové pojištění u zaměstnance

Pro výpočet pojistného se nejprve stanoví vyměřovací základ všech zaměstnanců zaměstnavatele účastných nemocenského a důchodového pojištění. Pojistné se u zaměstnance vypočte jako 6,5 % z vyměřovacího základu, u zaměstnavatele se vypočte pojistné ve výši 24,8 % u úhrnu vyměřovacích základů všech jeho zaměstnanců.⁴⁵ Poté se sečte pojistné za sebe a za všechny zaměstnance a celková částka se odvede na účet příslušné OSSZ. Vyměřovacím základem pro zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění je úhrn příjmů. Maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši 48násobku průměrné mzdy, který pro rok 2019 činí 1 569 552 Kč.⁴⁶

Zaměstnanec tedy platí pouze pojistné na důchodové pojištění, i když se současně účastní i na nemocenském pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Do těchto dvou

⁴⁴ ČSÚ. *Průměrná výše starobního důchodu v České republice*. Czso.cz [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_duchod

⁴⁵ Finance.cz. *Sociální pojištění u zaměstnanců*. Finance.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z:

<https://www.finance.cz/dane-a-mzda/mzda/odvody-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni/zamestnanec-socialni-pojisteni/>

⁴⁶ Česká správa sociálního zabezpečení. *Výpočet pojistného*. Cszs.cz [online]. [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vypocet-pojistneho>

systemu za ně odvádí pojistné zaměstnavatel. Z toho vyplývá, že zaměstnanec nemá v oblasti pojistného téměř žádné povinnosti, veškerou administrativní a většinu finanční zátěže nese zaměstnavatel.⁴⁷

3.3.3 Důchodové pojištění u OSVČ

OSVČ je povinna odvádět pojistné na důchodové pojištění na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení. Dále je povinna platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění na jednotlivé kalendářní měsíce.

Zálohy OSVČ naplatí za kalendářní měsíce, kdy OSVČ po celý kalendářní měsíc:

- měla nárok na nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ,
- měla nárok na peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění OSVČ.

Tato záloha na pojistné na důchodové pojištění za kalendářní měsíc byla splatná od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.⁴⁸ Od 1.1. 2019 došlo ke změně u splatnosti záloh na důchodové pojištění a to tak, že záloha pojistné na důchodové pojištění za kalendářní měsíc je splatná od prvního do posledního dne tohoto měsíce a pojistné na dobrovolné nemocenské pojištění za kalendářní měsíc je rovněž splatné od prvního do posledního dne daného měsíce.⁴⁹ Osoba samostatně výdělečně činná může platit v kalendářním roce zálohy na pojistné na delší než měsíční období, ale jen do budoucna a nejdéle do konce kalendářního roku. Platbu do budoucna je ale povinna předem oznámit příslušné OSSZ. Výši těchto záloh na pojistné není možné měnit. Minimální výše zálohy na pojistné na důchodové pojištění se zvyšuje u OSVČ hlavních z 2 189 Kč v roce 2018 na 2 388 Kč, u OSVČ vedlejších z 876 Kč v roce 2018 na 955 Kč v roce 2019.⁵⁰ Maximální vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka ve výši 48násobku průměrné mzdy (pro rok 2019 to vychází na 1 569 552 Kč). Pokud byla OSVČ v kalendářním roce zároveň zaměstnancem a součet vyměřovacího základu přesáhl maximální vyměřovací základ, sníží se o tuto přesahující částku nejdříve vyměřovací

⁴⁷ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Praha: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-821-5

⁴⁸ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

⁴⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální pojištění*. Mpsv.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/1349>

⁵⁰ HLAVSA, Tomáš. *Minimální zálohy OSSZ a ZP pro rok 2019*. help1.cz [online]. 1.1. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: http://www.help1.cz/clanek_ossz_zp_minimalni_zalohy_osvc.html<https://www.mpsv.cz/cs/1349>

základ a je-li přesahující částka vyšší než tento nový vyměřovací základ, sníží se o zbytek přesahující částky.

Hranice příjmu za kalendářní rok se pro OSVČ vedlejší, která se povinně účastnila na důchodovém pojištění, oproti roku 2018 (71 950 Kč) zvýšila na 78 476 Kč. Minimální roční vyměřovací základ pro rok 2019 stoupl na 98 100 Kč, minimální měsíční vyměřovací základ se u OSVČ hlavních zvýšil ze 7 479 Kč (v roce 2018) na 8 175 Kč. U OSVČ vedlejších se zvýšil z 2 998 Kč (v roce 2018) na 3 270 Kč.⁵¹

Výpočet důchodového pojištění

a) OSVČ jako hlavní činnost

Minimální záloha se vypočte jako 29,2 % z ¼ průměrné mzdy, což vychází na 8 175 Kč (minimální měsíční vyměřovací základ). Tato částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Tímto způsobem se získá po zaokrouhlení částka 2 388 Kč, která udává výši minimální zálohy na pojistné. Oproti roku 2018 se tato částka zvýšila o 199 Kč. Pokud činnost trvala 12 měsíců, odpovídá roční minimální vyměřovací základ 98 100 Kč (8 175 x 12). Je-li tomu jinak, tedy pokud činnost trvala méně než 12 měsíců, násobí se minimální vyměřovací základ jen počtem měsíců, kdy probíhala.⁵²

Maximální vyměřovací základ se stanoví jako 48násobek průměrné mzdy (48 x 32 699) a bude tak činit 1 569 552 Kč. Když roční příjem překročí tuto hranici, neplatí se od této částky další důchodové pojištění ani se neodvádí solidární přirážka.

b) OSVČ jako vedlejší činnost

Pro osoby samostatně činné, které vykonávají vedlejší činnost (podnikání při zaměstnání, studiu, v důchodu, na mateřské nebo pobírají rodičovský příspěvek), se minimální záloha vypočítá jako 29,2 % z 1/10 průměrné mzdy, tedy 29,2 % z 3 270 Kč (32 699 x 0,1, zaokrouhleno na celé Kč nahoru). Minimální záloha pro rok 2019 tedy vychází na 955 Kč.

⁵¹ Měšec.cz. *Minimální měsíční vyměřovací základ OSVČ*. Měsíc.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/minimalni-mesicni-vymerovaci-zaklad-osvc/>

⁵² HÁJKOVÁ, Gabriela. *Sociální pojištění 2019: Na minimálních zálohách si připlatíte o dvě stovky*. Měsíc.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/socialni-pojisteni-2019-na-minimalnich-zalohach-si-priplatite-o-dve-stovky/>

Roční minimální vyměřovací základ, která trvala 12 měsíců, činí 39 240 Kč (3 270 x 12). Trvá-li činnost méně než 1 rok, násobí se minimální vyměřovací základ počtem měsíců, kdy činnost probíhala.

Pro rok 2019 je rozhodná částka pro vedlejší činnost rovna 78 476 Kč. Tato částka se stanovuje jako 2,4násobek částky, která se dostane součinem všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který předchází o dva roky kalendářnímu roku, za který se účast na důchodovém pojištění posuzuje, a přepočítacího koeficientu pro jeho úpravu. V případě, že příjmy z vedlejší činnosti po odečtení výdajů nepřesáhnou tuto částku, nemusí se za daný rok platit důchodové pojištění a v navazujícím roce ani zálohy. V případě netrvání činnosti 12 měsíců, rozhodná částka se snižuje na 6 540 Kč za měsíc.⁵³

3.4 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění jako takové patří s důchodovým pojištěním k významnému instrumentu sociálního zabezpečení. Zaměstnanci, zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné přispívají v rámci naplňování redistribuční funkce odvodem částek pojistného na nemocenské pojištění prostřednictvím správy sociálního zabezpečení. Tyto odvedené částky jsou pak zdrojem příjmů státního rozpočtu. Jeho prostřednictvím jsou poté určeny dávky nemocenského pojištění.⁵⁴ Pro naznačené účely jsou nejdůležitější zejména zákon č. 589/1995 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti, zákon č. 187/2006 SB., o nemocenském pojištění, Vyhláška č. 481/2006 Sb. a vyhláška č. 78/2014 Sb.⁵⁵

Při splnění stanovených podmínek se na nemocenském pojištění účastní:

- zaměstnanci,
- osoby samostatně výdělečně činné.

⁵³ HÁJKOVÁ, Gabriela. *Sociální pojištění 2019: Na minimálních zálohách si připlatíte o dvě stovky*. Mesec.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/socialni-pojisteni-2019-na-minimalnich-zalohach-si-priplatite-o-dve-stovky/>

⁵⁴ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2012. ISBN 978-80-247-372č-9

⁵⁵ PŘIB, Jan. *Nemocenské pojištění v praxi: zákon s výkladem, k 1.1.2010*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2010. ISBN 978-80-247-3203-9

Samotná účast je konstruována jako povinná a dobrovolná. Nemocenské pojištění je povinné pro kategorii zaměstnanců, a to včetně osob ve služebním poměru. Naopak dobrovolné je pro zahraniční zaměstnance a také pro osoby samostatně výdělečně činné.⁵⁶

3.4.1 Dávky nemocenského pojištění

Dávky nemocenského pojištění jsou vypláceny okresní správou sociálního zabezpečení a jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Nemocenské náleží také v případě, kdy došlo ke vzniku dočasné pracovní neschopnosti po skončení pojištěného zaměstnání v tzv. ochranné lhůtě, jejímž účelem je zajistit bývalého zaměstnance po stanovenou dobu po skončení pojištění pro případ vzniku dočasné pracovní neschopnosti dříve, než nastoupí do dalšího zaměstnání. V případě uplatňování nároku na nemocenské činí ochranná lhůta 7 kalendářních dnů.⁵⁷

Mezi dávky nemocenského pojištění patří:

- nemocenské,
- ošetrovné,
- dlouhodobé ošetrovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- otcovská.⁵⁸

Dávky pro osoby se zdravotním postižením podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, upravuje poskytování peněžitých dávek osobám se zdravotním postižením, které mají sloužit ke zmírnění sociálních důsledků a k podpoře jejich sociálního začleňování a průkaz osoby se zdravotním postižením. Rozhoduje o nich Úřad práce České republiky. Konkrétně se jedná o dávky na příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcky.⁵⁹

⁵⁶ PŘIB, Jan. *Nemocenské pojištění v praxi: zákon s výkladem, k 1.1.2010*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2010. ISBN 978-80-247-3203-9

⁵⁷ ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-390-4.

⁵⁸ Česká správa sociálního zabezpečení. Obecné informace. Cszs.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemoc-obecne-informace>

⁵⁹ Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, § 1, 2

Kromě vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství se dávky nemocenského pojištění vyměřují z denního vyměřovacího základu, který se stanovuje tak, že se vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období vydělí počtem kalendářních dnů připadajících na rozhodné období a zaokrouhluje se na dvě desetinná místa. U zaměstnanců je za vyměřovací základ považován úhrn vyměřovacích základů pro pojistné na pojištění za jednotlivé kalendářní měsíce v rozhodném období a pro OSVČ a zahraniční zaměstnance je za vyměřovací základ považován úhrn měsíčních základů, ze kterých tato osoba zaplatila pojistné na pojištění. Rozhodné období je pro obě skupiny 12 předchozích kalendářních měsíců.⁶⁰

Denní nemocenské pro rok 2019 činí:

- 60 % z redukovaného denního vyměřovacího základu za 15. – 30. den pracovní neschopnosti,
- 66 % z redukovaného denního vyměřovacího základu za 31. – 60. den pracovní neschopnosti,
- 72 % z redukovaného denního vyměřovacího základu od 61. dne pracovní neschopnosti.⁶¹

Denní vyměřovací základ podléhá redukcí a v roce 2019 je upravován prostřednictvím tří redukčních hranic:

- do výše 1. redukční hranice se započte 90 % při výpočtu nemocenského, ošetrového a dlouhodobého ošetřování,
- z částky přesahující 1. redukční hranici do výše 2. redukční hranice se započte 60 %,
- z částky přesahující 2. redukční hranici do výše 3. redukční hranice se započte 30 %,
- částka nad 3. redukční hranici se nezapočítává.⁶²

⁶⁰ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

⁶¹ Euro.cz. *Nemocenská kalkulačka – výpočet nemocenské 2019*. euro.cz [online]. [cit. – 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/kalkulacky/nemocenska-kalkulacka-vypocet-nemocenske-1364316>

⁶² FETTER, Richard W., *Nemocenské 2019: Náhrada mzdy za nemoc i nemocenské dávky se zvyšují*. Mesec.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nemocenske-2019-nahrada-mzdy-za-nemoc-i-nemocenske-davky-se-zvysuji/>

Redukční hranice v nemocenském pojištění od 1.1. 2019 činí:

- 1. redukční hranice = 1 090 Kč,
- 2. redukční hranice = 1 635 Kč,
- 3. redukční hranice = 3 270 Kč.

Redukční hranice pro náhradu mzdy při dočasné pracovní neschopnosti (DPN) od 1.1. 2019 činí:

- 1. redukční hranice = 190,75 Kč,
- 2. redukční hranice = 286,13 Kč,
- 3. redukční hranice = 572,25 Kč.⁶³

Minimální vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění v roce 2019 činí 6 000 Kč. Měsíční pojistné je ve výši 2,1 % (nejméně 126 Kč)

1.7. 2019 došlo k zrušení tzv. karenční doby, což znamená, že zaměstnavatelé vyplácí náhradu mzdy již od prvního dne nemoci. Zaměstnanec dostává 60 % denního vyměřovacího základu i za první tři dny nemoci. Zaměstnavatelům se snížily odvody o 0,2procentního bodu.⁶⁴

Výpočet nemocenského pojištění

V roce 2019 se minimální záloha na nemocenské pojištění zvýšila, a to z důvodu zvýšení minimálního vyměřovacího základu na 6 000 Kč, proto se minimální záloha zvýšila na 126 Kč (6 000 x 0,021). Dále došlo ke zvýšení rozhodné částky, která je základem pro nemocenské pojištění zaměstnance, v roce 2019 totiž činí 3 000 Kč (původně 2 500 Kč). Zaměstnanci s příjmem do 3 000 Kč měsíčně, tedy 1/10 průměrné mzdy zaokrouhlené na pětisetkoruny směrem nahoru, se nemocenského pojištění neúčastní.

⁶³ Pamprofi.cz. *Redukční hranice od 1.1. 2019*. Verlag Danshöfer. pamprofi.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.pamprofi.cz/33/redukni-hranice-od-1-1-2019-uniqueidgOkE4NvrWuMU-VXONoVEkbqe9waf0tsZayX0xicUK50/>

⁶⁴ Novinky.cz. *První tři dny nemoci se opět zaměstnancům vyplácí*. Novinky.cz [online]. 2.7. 2019 [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/clanek/prvni-tri-dny-nemoci-se-opet-zamestnancum-proplaceni-40288576>

Minimální měsíční základ pro pojistné na nemocenské pojištění nesmí být nižší než dvojnásobek částky rozhodné pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění. Platí tedy $(30\,156 \times 1,0843) : 10 = 3\,269,9 \text{ Kč} = 3\,000 \text{ Kč}$.

3.4.2 Sankce a penále

Sociální pojištění funguje na stejném principu jako pojištění zdravotní, rozdílem jsou ale minimální zálohy, které jsou zde vyšší. Minimální zálohy zahrnují pouze zálohu na důchodové zabezpečení a politiku zaměstnanosti. Od 1. ledna 2019 se zálohy platí v kalendářním měsíci, na který se záloha vztahuje. Osoba samostatně výdělečně činná má možnost uzavřít během roku dohodu o provedení práce s jinou organizací, touto dohodou ale nezakládá účast na nemocenském pojištění a z příjmu na základě této dohody se sociální pojištění neodvádí. Příslušná Okresní správa sociálního zabezpečení si účtuje za každý kalendářní den prodlení penále ve výši 0,05 %, pokud je povoleno splácení dlužného pojistného ve splátkách, poté roste penále ve výši 0,025 % z dlužné částky za každý kalendářní den trvání dluhu.⁶⁵

„Pokud v příštím roce OSVČ doplatí pojistné na nemocenské pojištění alespoň do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž mělo být pojistné řádně zapláceno, účast na nemocenském pojištění nadále trvá a nebude ukončena. Z uvedeného tedy vyplývá, že pojistné za měsíc leden 2019 musí být zapláceno nejpozději do konce února, alespoň ve výši 138 Kč, jinak dojde k zániku pojištění od 1. 1. 2019“⁶⁶

⁶⁵ GOLA, Petr. Penále u sociálního a zdravotního pojištění. Finexpert.e15.cz [online]. [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/penale-u-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni>

⁶⁶ BURANOVA, HÁJKOVÁ. Sociální pojištění 2019: Na minimálních zálohách si připlatíte o dvě stovky. Mesec.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/socialni-pojisteni-2019-na-minimalnich-zalohach-si-priplatite-o-dve-stovky/>

4 Analytická část

V následující části s názvem vlastní práce budou zhodnocena teoretická východiska a dále se práce bude zaměřovat na porovnávání výše odvodů jednotlivých částek na zdravotní a sociální pojištění, které bude znázorněno v příkladech s modelovým zaměstnancem a OSVČ, kde budou pro jednotlivé výpočty použity částky mezd uvedené v teoretické části. Konkrétně se u modelového zaměstnance bude jednat o:

- minimální mzdu (13 350 Kč),
- průměrnou hrubou mzdu (32 466 Kč),
- nadprůměrnou mzdu (130 000 Kč).

A u modelové osoby samostatně výdělečně činné bude k výpočtu místo minimální mzdy sloužit minimální vyměřovací základ. Všechny částky budou udány v korunách českých a budou se vztahovat pro rok 2019.

4.1 Zdravotní pojištění

Pro výpočet zdravotního pojištění budou vytvořeny dva modelové příklady, konkrétně se bude srovnávat zaměstnanec a OSVČ podle minimální, průměrné a nadprůměrné mzdy. Výše pojistného na zdravotního pojištění bude ve výpočtu uvedena jak pro zaměstnance, tak i pro osobu samostatně výdělečně činnou.

4.1.1 Zdravotní pojištění pro zaměstnance

Zaměstnanec hradí 1/3 zdravotního pojištění, což je v přepočtu 4,5 % z vyměřovacího základu a je mu to automaticky strženo ze mzdy. Zaměstnavatel za něj hradí zbylých 9 % a celkově za něj odvádí 13,5 %. Minimálním vyměřovacím základem, a tedy i minimální mzdou pro rok 2019 je 13 350 Kč.

Tabulka 8 - Pojistné na zdravotní pojištění pro zaměstnance s minimální mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Minimální mzda			13 350
Zaměstnavatel	9 %	13 350 x 0,09	1 202
Zaměstnanec	4,5 %	13 350 x 0,045	601
Celkem	13,5 %		1 803

Zdroj: vlastní zpracování

S minimální mzdou ve výši 13 350 Kč bude zaměstnanci ze mzdy strženo 601 Kč. Zaměstnavatel musí za zaměstnance uhradit 1 202 Kč. Celkem zaměstnavatel za zaměstnance odvádí 1 803 Kč na zdravotní pojištění.

Tabulka 9 - Pojistné na zdravotní pojištění pro zaměstnance s průměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Průměrná mzda			32 466
Zaměstnavatel	9 %	32 466 x 0,09	2 922
Zaměstnanec	4,5 %	32 466 x 0,045	1 461
Celkem	13,5 %		4 283

Zdroj: vlastní zpracování

Při průměrné mzdě pro rok 2019 ve výši 32 466 Kč se zaměstnanci ze mzdy strhne 1 461 Kč a zaměstnavatel za zaměstnance hradí 2 922 Kč. Dohromady tedy zaměstnavatel za zaměstnance odvádí 4 283 Kč na zdravotní pojištění.

Tabulka 10 - Pojistné na zdravotní pojištění pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Nadprůměrná mzda			130 000
Zaměstnavatel	9 %	130 000 x 0,09	11 700
Zaměstnanec	4,5 %	130 000 x 0,045	5 850
Celkem	13,5 %		17 550

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanci s nadprůměrnou mzdou ve výši 130 000 Kč bude ze mzdy strženo 5 850 Kč. Zaměstnavatel je nucen za zaměstnance zaplatit 11 700 Kč. Celkem musí zaměstnavatel za zaměstnance odvést 17 550 Kč na zdravotní pojištění.

4.1.2 Zdravotní pojištění pro OSVČ

V případě osoby samostatně výdělečně činné se výše odvodů za zdravotní pojištění počítá z vyměřovacího základu (stejná výše jako u minimální, průměrné a nadprůměrné mzdy), který představuje polovinu rozdílu příjmů a výdajů. Sazba pro výpočet platby je procentuálně stanovena na 13,5 %.

Tabulka 11 - Pojistné na zdravotní pojištění pro OSVČ s minimální mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Minimální mzda			13 350
Vyměřovací základ		13 350 x 0,5	6 675
Celkem	13,5 %	6 675 x 0,135	901

Zdroj: vlastní zpracování

S příjmem 13 350 Kč, tedy vyměřovacím základem ve výši 6 675 Kč, vychází odvod na zdravotní pojištění 901 Kč. Tato částka je ale nižší než stanovená minimální záloha pro hlavní činnost, což znamená, že je tato OSVČ nucena zaplatit minimální měsíční zálohu (vypočítanou z minimálního vyměřovacího základu pro rok 2019 - 16 349,50 Kč) 2 208 Kč na pojistné.

Tabulka 12 - Pojistné na zdravotní pojištění pro OSVČ s průměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Průměrná mzda			32 466
Vyměřovací základ		32 466 x 0,5	16 233
Celkem	13,5 %	16 233 x 0,135	2 192

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud má OSVČ průměrnou mzdu ve výši 32 466 Kč a vyměřovací základ tedy vychází na 16 233 Kč, jedná se znovu o nižší částku než minimální výše vyměřovacího základu a z toho důvodu neodvádí zde vypočítaných 2 192 Kč, ale je nucena odvést minimální měsíční zálohu ve výši 2 208 Kč.

Tabulka 13 - Pojistné na zdravotní pojištění pro OSVČ s nadprůměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Nadprůměrná mzda			130 000
Vyměřovací základ		130 000 x 0,5	65 000
Celkem	13,5 %	65 000 x 0,135	8 775

Zdroj: vlastní zpracování

OSVČ s nadprůměrnou mzdou 130 000 Kč a vypočítaným vyměřovacím základem 65 000 Kč, musí odvádět pojistné na zdravotní pojištění ve výši 8 775 Kč, což je více než čtyřnásobek minimální měsíční zálohy.

4.2 Sociální pojištění

Do sociálního pojištění spadá pojištění důchodové, nemocenské a státní politika zaměstnanosti. Za zaměstnance hradí nemocenské, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a část důchodového pojištění zaměstnavatel. Osoba samostatně výdělečně činná si hradí vše sama ze svého vyměřovacího základu a nemocenské platí pouze dobrovolně, není jej tedy nucen platit povinně. K výpočtům bude opět použita minimální, průměrná a nadprůměrná mzda, která byla stanovena na 130 000 Kč.

4.2.1 Sociální pojištění pro zaměstnance

U zaměstnance se výše pojistného vypočítá z jeho hrubé mzdy. Sám si hradí 6,5 % a zaměstnanec za něj od 1.7. 2019 hradí 24,8 %. Celkově tedy odvádí 31,3 %.

Tabulka 14 - Pojistné na sociální pojištění pro zaměstnance s minimální mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Minimální mzda			13 350
Zaměstnavatel	24,8 %	13 350 x 0,248	3 271
Zaměstnanec	6,5 %	13 350 x 0,065	868
Celkem	31,3 %		4 139

Zdroj: vlastní zpracování

S minimální mzdou 13 350 Kč se zaměstnanci sráží 868 Kč ze mzdy a zaměstnavatel je za zaměstnance nucen uhradit 3 271 Kč. Celkem tedy zaměstnavatel za zaměstnance odvádí částku 4 139 Kč na sociální pojištění.

Tabulka 15 - Pojistné na sociální pojištění pro zaměstnance s průměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Průměrná mzda			32 466
Zaměstnavatel	24,8 %	32 466 x 0,248	8 052
Zaměstnanec	6,5 %	32 466 x 0,065	2 111
Celkem	31,3 %		10 163

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanci s průměrnou mzdou pro rok 2019, tedy 32 466 Kč, bude z hrubé mzdy strženo 2 111 Kč. Zaměstnavatel bude za zaměstnance hradit zbylých 24,8 %, které vychází na 8 052 Kč. Celkem bude za zaměstnance odvádět 10 163 Kč.

Tabulka 16 - Pojistné na sociální pojištění pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Nadprůměrná mzda			130 000
Zaměstnavatel	24,8 %	130 000 x 0,248	32 240
Zaměstnanec	6,5 %	130 000 x 0,065	8 450
Celkem	31,3 %		40 690

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud má zaměstnanec nadprůměrnou mzdu ve výši 130 000 Kč, bude mu z této hrubé mzdy strženo 8 450 Kč, zbylých 32 240 Kč za zaměstnance hradí jeho zaměstnavatel. Celkem musí zaměstnavatel za zaměstnance odvést 40 690 Kč na sociální pojištění.

4.2.2 Sociální pojištění pro OSVČ

U OSVČ se pojistné na sociální pojištění počítá z vyměřovacího základu (v tomto případě ze stejných částek jako je minimální, průměrná a nadprůměrná mzda), který tvoří polovina rozdílu příjmů a výdajů. Sazba pro výpočet důchodového pojištění je 28 %, pro příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2 % a existuje zde i možnost dobrovolného nemocenského pojištění se sazbou 2,1 %. Celkem 29,2 % (či 31,3 % včetně dobrovolného nemocenského pojištění).

Tabulka 17 - Pojistné na sociální pojištění pro OSVČ s minimální mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Minimální mzda			13 350
Vyměřovací základ		13 350 x 0,5	6 675
Celkem	29,2 %	6 675 x 0,292	1 950
Včetně dobrovolného nemocenského poj.	31,3 %	6 675 x 0,313	2 090

Zdroj: vlastní zpracování

Z čistých příjmů ve výši 13 350, tedy z vyměřovacího základu 6 575 Kč, odvádí OSVČ na sociální pojištění 1 950 Kč (2 090 Kč, pokud si dobrovolně hradí nemocenské pojištění). Tato částka je ale nižší než stanovená minimální záloha pro hlavní činnost, takže je nucena odvést 2 388 Kč.

Tabulka 18 - Pojistné na sociální pojištění pro OSVČ s průměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Průměrná mzda			32 466
Vyměřovací základ		32 466 x 0,5	16 233
Celkem	29,2 %	16 233 x 0,292	4 741
Včetně dobrovolného nemocenského poj.	31,3 %	16 233 x 0,313	5 081

Zdroj: vlastní zpracování

OSVČ s průměrným výdělkem 32 466 Kč a vyměřovacím základem 16 233 Kč odvádí 4 741 Kč na sociální pojištění. Pokud si dobrovolně hradí i nemocenské pojištění, zvýší se odvod na 5 081 Kč.

Tabulka 19 - Pojistné na sociální pojištění pro OSVČ s nadprůměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Nadprůměrná mzda			130 000
Vyměřovací základ		130 000 x 0,5	65 000
Celkem	29,2 %	65 000 x 0,292	18 980
Včetně dobrovolného nemocenského poj.	31,3 %	65 000 x 0,313	20 345

Zdroj: vlastní zpracování

Osoba samostatně výdělečně činná, která má příjem ve výši nadprůměrného příjmu 130 000 Kč, musí odvádět částku 18 980 Kč na sociální pojištění či 20 345 Kč s podmínkou placení dobrovolného nemocenského pojištění.

4.3 Důchodové pojištění

V této části bude provedeno porovnání z hlediska pojistného na důchodové pojištění u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Poté dojde i ke srovnání zaměstnance s OSVČ z hlediska dávek z důchodového pojištění. K výpočtům bude použit starobní důchod, protože se jedná o nejčastěji vyplácenou dávku z tohoto pojištění. K danému srovnávání budou vytvořeny dva modelové subjekty, a to zaměstnanec a OSVČ se třemi hladinami příjmů. Konkrétně se bude jednat o minimální mzdu zaměstnance pro rok 2019, minimální vyměřovací základ u OSVČ, průměrná mzda pro rok 2019 a nadprůměrná mzda stanovená ve výši 130 000 Kč.

4.3.1 Důchodové pojištění pro zaměstnance

Pojistné na důchodové pojištění je z příjmu u zaměstnance sráženo z vyměřovacího základu ve výši 6,5 %, zbylých 21,5 % odvádí za zaměstnance jeho zaměstnavatel. Maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši 48násobku průměrné mzdy, který pro rok 2019 činí 1 569 552 Kč. Pokud by zaměstnanec překročil svým ročním příjmem tuto hranici, nebude platit další nemocenské ani důchodové pojištění.

Tabulka 20 - Pojistné na důchodové pojištění pro zaměstnance s minimální mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Minimální mzda			13 350
Zaměstnavatel	21,5 %	13 350 x 0,215	2 871
Zaměstnanec	6,5 %	13 350 x 0,065	868
Celkem	28 %		3 739

Zdroj: vlastní zpracování

Má-li zaměstnanec minimální mzdu 13 350 Kč, bude mu strhnuto 868 Kč z hrubé mzdy a zbylých 2 871 Kč za něj uhradí jeho zaměstnavatel, tudíž celkový odvod na důchodové pojištění činí 3 739 Kč.

Tabulka 21 - Pojistné na důchodové pojištění pro zaměstnance s průměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Průměrná mzda			32 466
Zaměstnavatel	21,5 %	32 466 x 0,215	6 981
Zaměstnanec	6,5 %	32 466 x 0,065	2 111
Celkem	28 %		9 092

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanci s průměrnou mzdou 32 466 Kč bude z hrubé mzdy strženo 2 111 Kč a jeho zaměstnavatel za něj musí uhradit 6 981 Kč. Dohromady tedy odvod na důchodové pojištění činí 9 092 Kč.

Tabulka 22 - Pojistné na důchodové pojištění pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

	Procento odvodu	Výpočet	Částka v Kč
Nadprůměrná mzda			130 000
Zaměstnavatel	21,5 %	130 000 x 0,215	27 950
Zaměstnanec	6,5 %	130 000 x 0,065	8 450
Celkem	28 %		36 400

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud bude mít zaměstnanec mzdu ve výši 130 000 Kč, jedná se tedy o nadprůměrnou mzdu, bude mu strháváno 8 450 Kč. Zaměstnavatel za zaměstnance uhradí 27 950 Kč. Celkem odvádí 36 400 Kč na důchodové pojištění.

4.3.2 Starobní důchod pro zaměstnance

Pro výpočet dávek starobního důchodu byl vytvořen modelový zaměstnanec, který vykazoval tyto údaje:

- muž narozen v roce 1959,
- celková doba odvodu pojištění 40 let

- důchodový věk pro muže narozeného v roce 1959 v roce 2019 = 65 let,
- potřebná doba pojištění pro rok 2019 je 35 let,
- v modelovém příkladě se z důvodu přehlednosti bude počítat se stále stejnou výší příjmu.

Tabulka 23 - Starobní důchod pro modelového zaměstnance s minimální mzdou

Minimální mzda		13 350 Kč
Redukce výpočtového základu	Do 14 388 Kč = 100 %	
Výpočtový základ		13 350 Kč
Doba pojištění	40 let x 1,5 %	60 %
Procentní výměra důchodu	13 350 x 60 %	8 010 Kč
Základní výměra důchodu		3 270 Kč
Celková výše důchodu	8 010 + 3 270	11 280 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Modelový zaměstnanec, který pobíral za 40 let odvádění pojistného stále stejnou částku, a to minimální mzdu 13 350 Kč, bude pobírat starobní důchod od roku 2019 ve výši 11 280 Kč.

Tabulka 24 - Starobní důchod pro modelového zaměstnance s průměrnou mzdou

Průměrná mzda		32 466 Kč
Redukce výpočtového základu	do 14 388 Kč = 100 %	
	$14\,388 - 130\,796 = 26\%$	
	$32\,466 - 14\,388$	18 388 Kč
	$18\,388 \times 26\%$	4 701 Kč
Výpočtový základ	$4\,701 + 14\,388$	19 089 Kč
Doba pojištění	40 let x 1,5 %	60 %
Procentní výměra důchodu	$19\,089 \times 60\%$	11 454 Kč
Základní výměra důchodu		3 270 Kč
Celková výše důchodu	$11\,454 + 3\,270$	14 724 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud by modelový zaměstnanec po 40 let, kdy odváděl pojistné, pobíral průměrnou mzdu 32 466 Kč, starobní důchod by v tomto případě pro rok 2019 činil 14 724 Kč.

Tabulka 25 - Starobní důchod pro modelového zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

Nadprůměrná mzda		130 000 Kč
Redukce výpočtového základu	do 14 388 Kč = 100 %	
	130 796 – 14 388 = 26 %	
	130 000 – 14 388	115 612 Kč
	115 612 x 26 %	30 060 Kč
Výpočtový základ	30 060 + 14 388	44 448 Kč
Doba pojištění	40 let x 1,5 %	60 %
Procentní výměra důchodu	44 448 x 60 %	26 669 Kč
Základní výměra důchodu		3 270 Kč
Celková výše důchodu	26 669 + 3 270	29 939 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že by tento konkrétní modelový zaměstnanec pobíral neustále stejnou částku, a to nadprůměrnou mzdu ve výši 130 000 Kč měsíčně, znamenalo by to, že by v roce 2019 měl nárok na pobírání důchodu, který by činil 29 939 Kč.

4.3.3 Důchodové pojištění pro OSVČ

Pokud osoba samostatně výdělečně činná vykonává hlavní výdělečnou činnost, vzniká zde povinnost hrazení měsíční zálohy na důchodové pojištění. Pro každý rok jsou stanoveny minimální a maximální zálohy. Minimální záloha se vypočte jako 29,2 % z ¼ průměrné mzdy, což vychází na 8 175 Kč, pro rok 2019 tedy minimální záloha činí 2 388 Kč ($8\,175 / 0,292 = 2\,388$, zaokrouhuje se na celé koruny nahoru) a maximální záloha pro tento rok činí 38 192 Kč.

Minimální roční vyměřovací základ pro rok 2019 je 98 100 Kč (8 175 x 12), průměrný příjem bude vymezen na základě průměrného vyměřovacího základu, který se určí jako polovina průměrné mzdy. V roce 2019 dosáhla průměrná mzda výše 32 466 Kč, tudíž průměrný měsíční vyměřovací základ vychází na 16 233 Kč. A nadprůměrný příjem byl

stanoven jako 130 000 Kč měsíčně, což vychází na 1 560 000 Kč ročně, a proto bude nadprůměrný vyměřovací základ činit 780 000 Kč.

Tabulka 26 - Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s minimální příjmem

Minimální roční vyměřovací základ		98 100 Kč
Měsíční vyměřovací základ	98 100 / 12	8 175 Kč
Záloha na důchodové pojištění celkem	8 175 x 29,2 %	2 388 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pro OSVČ s minimálním příjmem tvoří roční minimální vyměřovací základ 98 100 Kč, ze kterého se dále vypočítal měsíční vyměřovací základ, který činí 8 175 Kč. OSVČ s těmito příjmy bude platit měsíční zálohu 2 388 Kč na důchodové pojištění

Tabulka 27 - Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s průměrným příjmem

Průměrný roční vyměřovací základ		194 796 Kč
Měsíční vyměřovací základ	194 796 / 12	16 233 Kč
Záloha na důchodové pojištění celkem	16 233 x 29,2 %	4 741 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pro OSVČ s průměrným ročním vyměřovacím základem ve výši 194 796 Kč a vypočítaným měsíčním vyměřovacím základem, který vychází na 16 233 Kč, platí, že se výše měsíčních záloh na důchodové pojištění rovnají částce 4 741 Kč.

Tabulka 28 - Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s nadprůměrným příjmem

Nadprůměrný roční vyměřovací základ		780 000 Kč
Měsíční vyměřovací základ	780 000 / 12	65 000 Kč
Záloha na důchodové pojištění celkem	65 000 x 29,2 %	18 980 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Osoba samostatně výdělečně činná s nadprůměrnými příjmy ve výši 130 000 Kč měsíčně, tedy i nadprůměrným ročním vyměřovacím základem, který byl stanoven na 780 000 Kč, odvádí měsíční zálohu na důchodové pojištění v částce 18 980 Kč.

4.3.4 Starobní důchod pro OSVČ

Pro možnosti porovnání starobního důchodu u OSVČ je nutné sestavení modelové osoby samostatně výdělečně činné. Pro získání nároku na výplatu důchodu je stanovena podmínka dosažení určité doby pojištění a také nutnost dosažení důchodového věku.

Pro výpočet dávek starobního důchodu byla vytvořena modelová OSVČ, která vykazovala tyto údaje:

- muž narozen v roce 1959,
- celková doba odvodu pojištění 40 let
- důchodový věk pro muže narozeného v roce 1959 v roce 2019 = 65 let,
- potřebná doba pojištění pro rok 2019 je 35 let,
- v modelovém příkladě se z důvodu přehlednosti bude počítat se stále stejnou výší příjmu.

Tabulka 29 - Starobní důchod pro modelovou OSVČ s minimálním příjmem

Vyměřovací základ		8 175 Kč
Redukce výpočtového základu	Do 14 388 Kč = 100 %	
Výpočtový základ		8 175 Kč
Doba pojištění	40 let x 1,5 %	60 %
Procentní výměra důchodu	8 175 x 60 %	4 905 Kč
Základní výměra důchodu		3 270 Kč
Celková výše důchodu	4 905 + 3270	8 175 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Osoba samostatně výdělečně činná, která měla po 40 let stále stejně vysoký příjem, tedy minimální příjem ve výši 8 175 Kč, má nárok na starobní důchod, který byl stanoven na částku 8 175 Kč.

Tabulka 30 - Starobní důchod pro modelovou OSVČ s průměrným příjmem

Vyměřovací základ		16 233 Kč
Redukce výpočtového základu	do 14 388 Kč = 100 %	
	14 388 – 130 796 = 26 %	
	16 233 – 14 388	1 845 Kč
	1 845 x 26 %	480 Kč
Výpočtový základ	480 + 14 388	14 868 Kč
Doba pojištění	40 let x 1,5 %	60 %
Procentní výměra důchodu	14 868 x 60 %	8 921 Kč
Základní výměra důchodu		3 270 Kč
Celková výše důchodu	8 921 + 3 270	12 191 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Modelová OSVČ s průměrným měsíčním příjmem 16 233 Kč po celou dobu podnikání má nárok na starobní důchod ve výši 12 191 Kč.

Tabulka 31 - Starobní důchod pro modelovou OSVČ s nadprůměrným příjmem

Vyměřovací základ		65 000 Kč
Redukce výpočtového základu	do 14 388 Kč = 100 %	
	14 388 – 130 796 = 26 %	
	65 000 – 14 388	50 612 Kč
	50 612 x 26 %	13 160 Kč
Výpočtový základ	13 160 + 14 388	27 548 Kč
Doba pojištění	40 let x 1,5 %	60 %
Procentní výměra důchodu	27 548 x 60 %	16 529 Kč
Základní výměra důchodu		3 270 Kč
Celková výše důchodu	16 529 + 3 270	19 799 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, kdy si OSVČ bude po celou dobu svého podnikání vydělávat nadprůměrně, v tomto případě konkrétně 130 000 Kč měsíčně a vyměřovací základ bude stanoven ve výši 65 000 Kč, bude od roku 2019 pobírat starobní důchod, který bude činit 19 799 Kč.

4.4 Nemocenské pojištění

Zde bude sestaveno srovnání zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné podle nemocenské dávky. Tato dávka byla vybrána z důvodu, nejčastějšího používání. Srovnání bude prováděno mezi dvěma subjekty, opět se bude jednat o zaměstnance a OSVČ z hlediska minimální mzdy zaměstnance pro rok 2019, minimálního vyměřovacího základu u OSVČ pro rok 2019, dále průměrné mzdy v roce 2019 a nadprůměrného příjmu, který byl stanoven ve výši 130 000 Kč.

Dále dojde k porovnání nemocenské dávky u zaměstnance a OSVČ za předpokladu, že bude jeden ze zmíněných v dočasné pracovní neschopnosti. K jednotlivým výpočtům se bude brát v potaz pracovní neschopnost, která bude trvat 30 kalendářních dnů a 90 kalendářních dnů.

4.4.1 Nemocenské pojištění pro zaměstnance

Zaměstnanec si nemocenské pojištění sám nehradí, ale platí ho za něj jeho zaměstnavatel. Sazba nemocenského pojištění se od 1.7. 2019 snížila na 2,1 %, což má za následek snížení minimálního odvodu na pojistné, které od tohoto data činí 136 Kč.

Tabulka 32 - Nemocenské pojištění modelového zaměstnance s minimální mzdou

Vyměřovací základ	Výpočet	Výsledek
11 000 Kč	11 000 x 2,1 %	231 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanci pobírající minimální mzdu pro rok 2019 ve výši 11 000 Kč je pojistné stanovené na 231 Kč, tuto částku odvádí zaměstnavatel do systému nemocenského pojištění.

Tabulka 33 - Nemocenské pojištění modelového zaměstnance s průměrnou mzdou

Vyměřovací základ	Výpočet	Výsledek
32 466 Kč	32 466 x 2,1 %	682 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z průměrné mzdy 32 466 Kč je zaměstnanci vypočítáno 682 Kč, které zaměstnavatel odvádí do systému nemocenské pojištění.

Tabulka 34 - Nemocenské pojištění modelového zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

Vyměřovací základ	Výpočet	Výsledek
130 000 Kč	130 000 x 2,1 %	2 730 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud zaměstnanec pobírá nadprůměrnou mzdu stanovenou na 130 000 Kč, tak za něj zaměstnavatel odvádí 2 730 Kč do systému nemocenského pojištění.

4.4.2 Dávky nemocenského pojištění pro zaměstnance – DPN 30 dní

K výpočtu dávek bude opět vytvořen modelový zaměstnanec, ke kterému jsou k dispozici tyto údaje:

- délka pracovní neschopnosti trvala 30 kalendářních dnů (od 1. listopadu do 30. listopadu 2019),
- mzda modelového zaměstnance byla fixní,
- v předchozích 3 měsících (srpen, září, říjen 2019) modelový zaměstnanec nečerpal dovolenou či neplacené volno,
- ve zmíněných 3 měsících bylo celkem $22 + 21 + 23 = 66$ pracovních dní, tedy 528 hodin (66 pracovních dní x 8 hodin),
- nemocenské zaměstnanec pobírá od 15. dne trvání dočasné pracovní neschopnosti,
- od 1.7. 2019 je náhrada mzdy vyplácena od 1. dne pracovní neschopnosti a pouze za pracovní dny.

a) Výpočet průměrného hodinového výdělku pro zaměstnance s minimální mzdou:

13 350 Kč (minimální mzda) x 3 měsíce / 528 hodin = **75,85 Kč**

Náhrada mzdy je vyplácena od 1. dne pracovní neschopnosti za pracovní dny. V období od 1.11. 2019 do 14.11.2019 je 10 pracovních dnů, což znamená, že náhrada mzdy bude vyplácena pouze za **10 dní**.

Výpočet hodin pro náhradu mzdy:

10 pracovních dnů x 8 hodin = **80 hodin**

Náhrada mzdy bude zaměstnanci vyplacena za 80 hodin.

Obrázek 3 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)							75,85 Kč
Redukce PHV							
		do	190,75 Kč	redukce na	90%	tj. na	68,27 Kč
nad	190,75 Kč	do	286,13 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	286,13 Kč	do	572,25 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	572,25 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný PHV							68,27
Náhrada mzdy		80	hodin	60%	z 68,27	tj. 40,96 x 80	3 276,96 Kč
NÁHRADA MZDY							3 277 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Dle výpočtu má zaměstnanec nárok za 80 hodin na náhradu mzdy ve výši **3 277 Kč**.

Výpočet dávek nemocenského pro zaměstnance s minimální mzdou je k dispozici na obrázku níže. K výpočtu byla použita výše minimální mzdy v roce 2019, tedy 13 350 Kč a počet dní dočasné neschopnosti, v tomto případě se jedná o 30 dní.

Obrázek 4 - Nemocenské pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾							30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M							M
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾							438,90 Kč
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca							13 350 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy							14
NEMOCENSKÉ celkem							3 808 Kč
Podrobný výpočet nemocenského							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN							16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN							0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN							0
Redukce DVZ							
		do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	395,01 Kč
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný DVZ							396 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne			60% z 396	tj. 238 x 16 dnů =		3 808 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne			66% z 396	tj. 262 x 0 dnů =		0 Kč	
nemocenské od 61. dne			72% z 396	tj. 286 x 0 dnů =		0 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem							3 808 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Výpočet celkové finanční náhrady:

$$3\,277 \text{ Kč} + 3\,808 \text{ Kč} = \mathbf{7\,085 \text{ Kč}}$$

Celkem dostane zaměstnanec za 30 dní dočasné pracovní neschopnosti náhradu ve výši 7 085 Kč.

b) Výpočet průměrného hodinového výdělku pro zaměstnance s průměrnou mzdou:

$$32\,466 \text{ Kč (průměrná mzda)} \times 3 \text{ měsíce} / 528 \text{ hodin} = \mathbf{184,47 \text{ Kč}}$$

Výpočet hodin pro náhradu mzdy:

$$10 \text{ pracovních dnů} \times 8 \text{ hodin} = \mathbf{80 \text{ hodin}}$$

Náhrada mzdy bude zaměstnanci vyplacena za 80 hodin.

Obrázek 5 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80	
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)							184,47 Kč	
Redukce PHV								
		do	190,75 Kč	redukce na	90%	tj. na	166,02 Kč	
nad	190,75 Kč	do	286,13 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč	
nad	286,13 Kč	do	572,25 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč	
nad	572,25 Kč	nezhledňuje se						
Redukovaný PHV							166,02	
Náhrada mzdy		80	hodin	60%	z 166,02	tj. 99,61 x 80	7 968,96 Kč	
NÁHRADA MZDY							7 969 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Dle výpočtu má zaměstnanec nárok za 80 hodin na náhradu mzdy ve výši **7 969 Kč**.

Výpočet dávek nemocenského pro zaměstnance s průměrnou mzdou je k dispozici na obrázku níže. K výpočtu byla použita výše průměrné mzdy v roce 2019, tedy 32 466 Kč a počet dní dočasné neschopnosti, v tomto případě se jedná o 30 dní.

Obrázek 6 - Nemocenské pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	32 466,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	1 067,38 Kč 32 466 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	9 232 Kč

Podrobný výpočet nemocenského						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						0
Redukce DVZ						
		do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na 960,64 Kč
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ						961 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne			60% z 961	tj. 577 x 16 dnů =		9 232 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne			66% z 961	tj. 635 x 0 dnů =		0 Kč
nemocenské od 61. dne			72% z 961	tj. 692 x 0 dnů =		0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem						9 232 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Výpočet celkové finanční náhrady:

$$7\,969\text{ Kč} + 9\,232\text{ Kč} = \mathbf{17\,201\text{ Kč}}$$

Celkem dostane zaměstnanec za 30 dní dočasné pracovní neschopnosti náhradu ve výši 17 201 Kč.

c) Výpočet průměrného hodinového výdělku pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou:

$$130\,000\text{ Kč (nadprůměrná mzda)} \times 3\text{ měsíce} / 528\text{ hodin} = \mathbf{738,64\text{ Kč}}$$

Výpočet hodin pro náhradu mzdy:

$$10\text{ pracovních dnů} \times 8\text{ hodin} = \mathbf{80\text{ hodin}}$$

Náhrada mzdy bude zaměstnanci vyplacena za 80 hodin.

Obrázek 7 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy						80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)						738,64 Kč
Redukce PHV						
		do	190,75 Kč	redukce na	90%	tj. na 171,68 Kč
nad	190,75 Kč	do	286,13 Kč	redukce na	60%	tj. na 57,23 Kč
nad	286,13 Kč	do	572,25 Kč	redukce na	30%	tj. na 85,84 Kč
nad	572,25 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný PHV						314,75
Náhrada mzdy	80	hodin	60%	z 314,75	tj. 188,85 x 80	15 108,00 Kč
NÁHRADA MZDY						15 108 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Dle výpočtu má zaměstnanec nárok za 80 hodin na náhradu mzdy ve výši **15 108 Kč**.

Výpočet dávek nemocenského pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou je k dispozici na obrázku níže. K výpočtu byla použita výše nadprůměrné mzdy v roce 2019, tedy 130 000 Kč a počet dní dočasné neschopnosti, v tomto případě se jedná o 30 dní.

Obrázek 8 - Nemocenské pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M 130 000,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	4 273,97 Kč 130 000 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	17 280 Kč
Podrobný výpočet nemocenského	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	0
Redukce DVZ	
	do 1 090 Kč redukce na 90% tj. na 981,00 Kč
nad 1 090 Kč do 1 635 Kč redukce na 60% tj. na 327,00 Kč	
nad 1 635 Kč do 3 270 Kč redukce na 30% tj. na 490,50 Kč	
nad 3 270 Kč nezohledňuje se	
Redukovaný DVZ	
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 1 799 tj. 1080 x 16 dnů = 17 280 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 1 799 tj. 1188 x 0 dnů = 0 Kč
nemocenské od 61. dne	72% z 1 799 tj. 1296 x 0 dnů = 0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	17 280 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Výpočet celkové finanční náhrady:

$$15\,108\text{ Kč} + 17\,280\text{ Kč} = \mathbf{32\,388\text{ Kč}}$$

Celkem dostane zaměstnanec za 30 dní dočasné pracovní neschopnosti náhradu ve výši 17 201 Kč.

4.4.3 Dávky nemocenského pojištění pro zaměstnance – DPN 90 dní

K výpočtu dávek bude opět vytvořen modelový zaměstnanec a jsou k dispozici tyto údaje:

- délka pracovní neschopnosti trvala 90 kalendářních dnů (od 2. září do 30. listopadu 2019),
- mzda modelového zaměstnance byla fixní,
- v předchozích 3 měsících (červen, červenec, srpen 2019) modelový zaměstnanec nečerpal dovolenou či neplacené volno,
- ve zmíněných 3 měsících bylo celkem $20 + 23 + 22 = 65$ pracovních dní, tedy 520 hodin (65 pracovních dní x 8 hodin),
- nemocenské zaměstnanec pobírá od 15. dne trvání dočasné pracovní neschopnosti,
- od 1.7. 2019 je náhrada mzdy vyplácena od 1. dne pracovní neschopnosti a pouze za pracovní dny.

a) Výpočet průměrného hodinového výdělku pro zaměstnance s minimální mzdou:

$13\,350 \text{ Kč (minimální mzda)} \times 3 \text{ měsíce} / 520 \text{ hodin} = 77,02 \text{ Kč}$

Náhrada mzdy je vyplácena od 1. dne pracovní neschopnosti za pracovní dny. V období od 2.9. 2019 do 15.9. 2019 je 10 pracovních dní, což znamená, že náhrada mzdy bude vyplácena pouze za **10 dní**.

Výpočet hodin pro náhradu mzdy:

$10 \text{ pracovních dnů} \times 8 \text{ hodin} = 80 \text{ hodin}$

Náhrada mzdy bude zaměstnanci vyplácena za 80 hodin.

Obrázek 9 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)							77,02 Kč
Redukce PHV							
		do	190,75 Kč	redukce na	90%	tj. na	69,32 Kč
nad	190,75 Kč	do	286,13 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	286,13 Kč	do	572,25 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	572,25 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný PHV							69,32
Náhrada mzdy	80	hodin	60%	z 69,32	tj. 41,59 x 80		3 327,36 Kč
NÁHRADA MZDY							3 328 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Dle výpočtu má zaměstnanec nárok za 80 hodin na náhradu mzdy ve výši **3 328 Kč**.

Výpočet dávek nemocenského pro zaměstnance s minimální mzdou je k dispozici na obrázku níže. K výpočtu byla použita výše minimální mzdy v roce 2019, tedy 13 350 Kč a počet dní dočasné neschopnosti, v tomto případě se jedná o 90 dní.

Obrázek 10 - Nemocenské pro zaměstnance s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾	438,90 Kč
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	13 350 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	20 248 Kč
Podrobný výpočet nemocenského	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	30
Redukce DVZ	
	do 1 090 Kč redukce na 90% tj. na 395,01 Kč
nad 1 090 Kč	do 1 635 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 1 635 Kč	do 3 270 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 3 270 Kč	nezohledňuje se
Redukovaný DVZ	
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 396 tj. 238 x 16 dnů = 3 808 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 396 tj. 262 x 30 dnů = 7 860 Kč
nemocenské od 61. dne	72% z 396 tj. 286 x 30 dnů = 8 580 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	20 248 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Z důvodů překročení 30 dnů pracovní neschopnosti, byly použity všechny tři výpočty nemocenské, tedy:

- od 15. – 30. dne pracovní neschopnosti se počítá 60 % z redukovaného denního základu (3 880 Kč),
- od 31. – 60. dne pracovní neschopnosti se počítá 66 % z redukovaného denního základu (7 860 Kč),
- od 61. dne pracovní neschopnosti se počítá se 72 % z redukovaného denního základu (8 580 Kč).

Zaměstnanec tak za 90 dní dočasné pracovní neschopnosti získá nemocenské ve výši **20 248 Kč**.

Výpočet celkové finanční náhrady:

$$3\,328\text{ Kč} + 20\,248\text{ Kč} = \mathbf{23\,576\text{ Kč}}$$

Celkem dostane zaměstnanec za 90 dní dočasné pracovní neschopnosti náhradu ve výši 23 574 Kč.

b) Výpočet průměrného hodinového výdělku pro zaměstnance s průměrnou mzdou:

$$32\,466\text{ Kč (průměrná mzda)} \times 3\text{ měsíce} / 520\text{ hodin} = \mathbf{187,30\text{ Kč}}$$

Náhrada mzdy je vyplácena od 1. dne pracovní neschopnosti za pracovní dny. V období od 2.9. 2019 do 15.9. 2019 je 10 pracovních dnů, což znamená, že náhrada mzdy bude vyplácena pouze za **10 dní**.

Výpočet hodin pro náhradu mzdy:

$$10\text{ pracovních dnů} \times 8\text{ hodin} = \mathbf{80\text{ hodin}}$$

Náhrada mzdy bude zaměstnanci vyplácena za 80 hodin.

Obrázek 11 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy						80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)						187,30 Kč
Redukce PHV						
		do	190,75 Kč	redukce na	90%	tj. na 168,57 Kč
nad	190,75 Kč	do	286,13 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	286,13 Kč	do	572,25 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	572,25 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný PHV						168,57
Náhrada mzdy	80	hodin	60%	z 168,57	tj. 101,14 x 80	8 091,36 Kč
NÁHRADA MZDY						8 092 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Dle výpočtu má zaměstnanec nárok za 80 hodin na náhradu mzdy ve výši **8 092 Kč**.

Výpočet dávek nemocenského pro zaměstnance s průměrnou mzdou je k dispozici na obrázku níže. K výpočtu byla použita výše průměrné mzdy v roce 2019, tedy 32 466 Kč a počet dní dočasné neschopnosti, v tomto případě se jedná o 90 dní.

Obrázek 12 - Nemocenské pro zaměstnance s průměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	32 466,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾	1 067,38 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	32 466 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	49 042 Kč
Podrobný výpočet nemocenského	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN	30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	30
Redukce DVZ	
	do 1 090 Kč redukce na 90% tj. na 960,64 Kč
nad 1 090 Kč do 1 635 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 1 635 Kč do 3 270 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 3 270 Kč nezohledňuje se	
Redukovaný DVZ 961 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 961 tj. 577 x 16 dnů = 9 232 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 961 tj. 635 x 30 dnů = 19 050 Kč
nemocenské od 61. dne	72% z 961 tj. 692 x 30 dnů = 20 760 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	49 042 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Výpočet celkové finanční náhrady:

8 092 Kč + 49 042 Kč = **57 134 Kč**

Celkem dostane zaměstnanec za 90 dní dočasné pracovní neschopnosti náhradu ve výši 57 134 Kč.

c) Výpočet průměrného hodinového výdělku pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou:

130 000 Kč (nadprůměrná mzda) x 3 měsíce / 520 hodin = **750,00 Kč**

Náhrada mzdy je vyplácena od 1. dne pracovní neschopnosti za pracovní dny. V období od 2.9. 2019 do 15.9. 2019 je 10 pracovních dní, což znamená, že náhrada mzdy bude vyplácena pouze za **10 dní**.

Výpočet hodin pro náhradu mzdy:

10 pracovních dnů x 8 hodin = **80 hodin**

Náhrada mzdy bude zaměstnanci vyplacena za 80 hodin.

Obrázek 13 - Náhrada mzdy pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80	
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)							750,00 Kč	
Redukce PHV								
		do	190,75 Kč	redukce na	90%	tj. na	171,68 Kč	
nad	190,75 Kč	do	286,13 Kč	redukce na	60%	tj. na	57,23 Kč	
nad	286,13 Kč	do	572,25 Kč	redukce na	30%	tj. na	85,84 Kč	
nad	572,25 Kč	nezohledňuje se						
Redukovaný PHV							314,75	
Náhrada mzdy		80	hodin	60%	z 314,75	tj. 188,85 x 80	15 108,00 Kč	
NÁHRADA MZDY							15 108 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Dle výpočtu má zaměstnanec nárok za 80 hodin na náhradu mzdy ve výši **15 108 Kč**.

Výpočet dávek nemocenského pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou je k dispozici na obrázku níže. K výpočtu byla použita výše nadprůměrné mzdy v roce 2019, tedy 130 000 Kč a počet dní dočasné neschopnosti, v tomto případě se jedná o 90 dní.

Obrázek 14 - Nemocenské pro zaměstnance s nadprůměrnou mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	130 000,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	4 273,97 Kč 130 000 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	91 800 Kč

Podrobný výpočet nemocenského							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN						30	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						30	
Redukce DVZ							
	do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	981,00 Kč	
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	327,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	490,50 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný DVZ						1 799 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 1 799		tj. 1080 x 16 dnů =		17 280 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 1 799		tj. 1188 x 30 dnů =		35 640 Kč	
nemocenské od 61. dne		72% z 1 799		tj. 1296 x 30 dnů =		38 880 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem						91 800 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Výpočet celkové finanční náhrady:

$$15\ 108\ \text{Kč} + 91\ 800\ \text{Kč} = \mathbf{106\ 908\ \text{Kč}}$$

Celkem dostane zaměstnanec za 90 dní dočasné pracovní neschopnosti náhradu ve výši 106 908 Kč.

4.4.4 Nemocenské pojištění pro OSVČ

K výpočtu nemocenského pojištění pro OSVČ bude opět vytvořen modelová osoba samostatně výdělečně činná, která si dobrovolně platí nemocenské pojištění. Sazba pro dobrovolné pojištění je od 1.7. 2019 snižena o 0,2 %, je tedy ve výši 2,1 %. K výpočtu bude použit minimální vyměřovací základ pro OSVČ v roce 2019, průměrný a nadprůměrný příjem bude vypočítán jako ½ z průměrné/nadprůměrné mzdy v roce 2019.

Tabulka 35 - Nemocenské pojištění pro OSVČ s minimálním příjmem (od 1.7. 2019)

Vyměřovací základ	Výpočet	Výsledek
6 000 Kč	6 000 x 2,1 %	126 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

OSVČ s minimálním vyměřovacím základem 6 000 Kč bude odvádět 126 Kč na nemocenské pojištění měsíčně. Tato částka je zákonem zvolená jako nejmenší možná záloha na nemocenské pojistné pro osoby samostatně výdělečně činné.

Tabulka 36 - Nemocenské pojištění pro OSVČ s průměrným příjmem (od 1.7. 2019)

Vyměřovací základ	Výpočet	Výsledek
32 466 Kč	32 466 / 2	16 233 Kč
16 233 Kč	16 233 x 2,1 %	341 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud bude mít OSVČ měsíčně vyměřovací základ ve výši 16 233 Kč, jeho dobrovolné nemocenské pojištění bude měsíčně činit 341 Kč.

Tabulka 37 - Nemocenské pojištění pro OSVČ s nadprůměrným příjmem (od 1.7. 2019)

Vyměřovací základ	Výpočet	Výsledek
130 000 Kč	130 000 / 2	65 000 Kč
65 000 Kč	65 000 x 2,1 %	1 365 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Modelová osoba samostatně výdělečně činná s vypočítaným nadprůměrným vyměřovacím základem, který byl stanoven na 65 000 Kč, bude měsíčně odvádět 1 365 Kč na dobrovolné nemocenské pojištění.

4.4.5 Dávky nemocenského pojištění pro OSVČ – DPN 30 dní

OSVČ má nárok na výplatu nemocenského jen tehdy, když si platí dobrovolné nemocenské pojištění a jeho dočasná pracovní neschopnost je delší než 14 dní, nárok na výplatu nemocenského má totiž až od 15. dne trvání pracovní neschopnosti. Pro tento modelový příklad se počítá s pracovní neschopností v délce 30 pracovních dnů. Bude proveden výpočet pro modelovou OSVČ s minimálním příjmem pro rok 2019 a průměrným/nadprůměrným příjmem, které budou určeny jako polovina průměrné/nadprůměrné mzdy pro rok 2019.

a) Výpočet dávky nemocenské pro OSVČ s minimálním příjmem:

Minimální vyměřovací základ – **6 000 Kč**

Záloha na nemocenské pojištění:

6 000 x 2,1 % = **126 Kč**

Obrázek 15 - Nemocenské pro OSVČ s minimální mzdou (od 1.7. 2019) - DPN 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	6 000,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	197,26 Kč 6 000 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	1 712 Kč
Podrobný výpočet nemocenského	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	0
Redukce DVZ	
do 1 090 Kč redukce na 90% tj. na	177,53 Kč
nad 1 090 Kč do 1 635 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 1 635 Kč do 3 270 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 3 270 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 178 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 178 tj. 107 x 16 dnů =	1 712 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 178 tj. 118 x 0 dnů =	0 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 178 tj. 129 x 0 dnů =	0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	1 712 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

OSVČ s minimálním příjmem pro rok 2019, tedy ve výši 6 000 Kč, má nárok na nemocenské, které bude činit **1 712 Kč**.

b) Výpočet dávky nemocenské pro OSVČ s průměrným příjmem:

Vyměřovací základ z průměrné mzdy:

32 466 : 2 = **16 233 Kč**

Záloha na nemocenské pojištění:

16 233 Kč x 2,1 % = **340,89 Kč**

Obrázek 16 - Nemocenské pro OSVČ s průměrným příjmem (od 1.7. 2019) – DPN 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M 16233
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	533,69 Kč 16 233 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	4 624 Kč

Podrobný výpočet nemocenského						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						0
Redukce DVZ						
	do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	480,32 Kč
nad 1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad 1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad 3 270 Kč	nezohledňuje se					
				Redukovaný DVZ		481 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 481		tj. 289 x 16 dnů =		4 624 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 481		tj. 318 x 0 dnů =		0 Kč
nemocenské od 61. dne		72% z 481		tj. 347 x 0 dnů =		0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem						4 624 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Pokud bude mít OSVČ průměrný příjmem vypočítaný jako polovina průměrné mzdy pro rok 2019, tedy ve výši 16 233 Kč, jeho nemocenské bude činit **4 624 Kč**.

c) Výpočet dávky nemocenské pro OSVČ s nadprůměrným příjmem:

Vyměřovací základ z nadprůměrné mzdy:

130 000 : 2 = **65 000 Kč**

Záloha na nemocenské pojištění:

65 000 Kč x 2,1 % = **1 365 Kč**

Obrázek 17 - Nemocenské pro OSVČ s nadprůměrným příjmem (od 1.7. 2019) – DPN 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	65000
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	2 136,99 Kč 65 000 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	14 016 Kč

Podrobný výpočet nemocenského							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						0	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						0	
Redukce DVZ							
	do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	981,00 Kč	
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	327,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	150,60 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný DVZ						1 459 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 1 459		tj. 876 x 16 dnů =		14 016 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 1 459		tj. 963 x 0 dnů =		0 Kč	
nemocenské od 61. dne		72% z 1 459		tj. 1051 x 0 dnů =		0 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem						14 016 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

S nadprůměrným příjmem vypočítaným ze stanovené nadprůměrné mzdy 130 000 Kč, bude OSVČ za 30 dní dočasné pracovní neschopnosti pobírat **14 016 Kč**.

4.4.6 Dávky nemocenského pojištění pro OSVČ – DPN 90 dní

V následujícím příkladě bude modelová osoba samostatně výdělečně činná dočasně pracovní neschopná po 90 kalendářních dnů. K výpočtu bude opět použit minimální vyměřovací základ pro rok 2019 (6 000 Kč) a průměrný/nadprůměrný příjem bude vypočítán jako polovina průměrné/nadprůměrné mzdy. Nadprůměrná mzda byla určena částkou 130 000 Kč.

a) Výpočet dávky nemocenské pro OSVČ s minimálním příjmem:

Minimální vyměřovací základ:

6 000 Kč

Záloha na nemocenské pojištění:

6 000 x 2,1 % = 126 Kč

Obrázek 18 - Nemocenské pro OSVČ s minimálním příjmem (od 1.7. 2019) – DPN 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	6000
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	197,26 Kč 6 000 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	9 122 Kč

Podrobný výpočet nemocenského							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						30	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						30	
Redukce DVZ							
	do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	177,53 Kč	
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se					
					Redukovaný DVZ	178 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 178		tj. 107 x 16 dnů =		1 712 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 178		tj. 118 x 30 dnů =		3 540 Kč	
nemocenské od 61. dne		72% z 178		tj. 129 x 30 dnů =		3 870 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem						9 122 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Z důvodů překročení 30 dnů pracovní neschopnosti, byly použity všechny tři výpočty nemocenské, tedy:

- od 15. – 30. dne pracovní neschopnosti se počítá 60 % z redukovaného denního základu (1 712 Kč),
- od 31. – 60. dne pracovní neschopnosti se počítá 66 % z redukovaného denního základu (3 540 Kč),
- od 61. dne pracovní neschopnosti se počítá se 72 % z redukovaného denního základu (3 870 Kč).

OSVČ s minimálním příjmem pro rok 2019, tedy ve výši 6 000 Kč, má při dočasné pracovní neschopnosti 90 dní nárok na nemocenské, které bude činit **9 122 Kč**.

b) Výpočet dávky nemocenské pro OSVČ s průměrným příjmem:

Vyměřovací základ z průměrné mzdy:

$$32\,466 : 2 = 16\,233 \text{ Kč}$$

Záloha na nemocenské pojištění:

$$16\,233 \text{ Kč} \times 2,1 \% = 340,89 \text{ Kč}$$

Obrázek 19 - Nemocenské pro OSVČ s průměrným příjmem (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	16233
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	533,69 Kč 16 233 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	24 574 Kč

Podrobný výpočet nemocenského							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN						30	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						30	
Redukce DVZ							
	do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	480,32 Kč	
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný DVZ						481 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 481		tj. 289 x 16 dnů =		4 624 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 481		tj. 318 x 30 dnů =		9 540 Kč	
nemocenské od 61. dne		72% z 481		tj. 347 x 30 dnů =		10 410 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem						24 574 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Pokud bude mít OSVČ průměrný příjem, tedy 16 322 Kč, má při dočasné pracovní neschopnosti 90 dní nárok na nemocenské, které bude činit **24 574 Kč**.

c) Výpočet dávky nemocenské pro OSVČ s nadprůměrným příjmem:

Vyměřovací základ z nadprůměrné mzdy:

$$130\,000 : 2 = 65\,000 \text{ Kč}$$

Záloha na nemocenské pojištění:

$$65\,000 \text{ Kč} \times 2,1 \% = 1\,365 \text{ Kč}$$

Obrázek 20 - Nemocenské pro OSVČ s nadprůměrným příjmem (od 1.7. 2019) - DPN 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	65000
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	2 136,99 Kč 65 000 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	74 436 Kč

Podrobný výpočet nemocenského							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						30	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						30	
Redukce DVZ							
		do	1 090 Kč	redukce na	90%	tj. na	981,00 Kč
nad	1 090 Kč	do	1 635 Kč	redukce na	60%	tj. na	327,00 Kč
nad	1 635 Kč	do	3 270 Kč	redukce na	30%	tj. na	150,60 Kč
nad	3 270 Kč	nezohledňuje se					
						Redukovaný DVZ	1 459 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne			60% z 1 459		tj. 876 x 16 dnů =		14 016 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne			66% z 1 459		tj. 963 x 30 dnů =		28 890 Kč
nemocenské od 61. dne			72% z 1 459		tj. 1051 x 30 dnů =		31 530 Kč
NEMOCENSKÉ celkem							74 436 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

S nadprůměrným příjmem bude OSVČ za 90 kalendářních dnů pracovní neschopnosti pobírat **74 436 Kč**.

5 Výsledky a diskuse

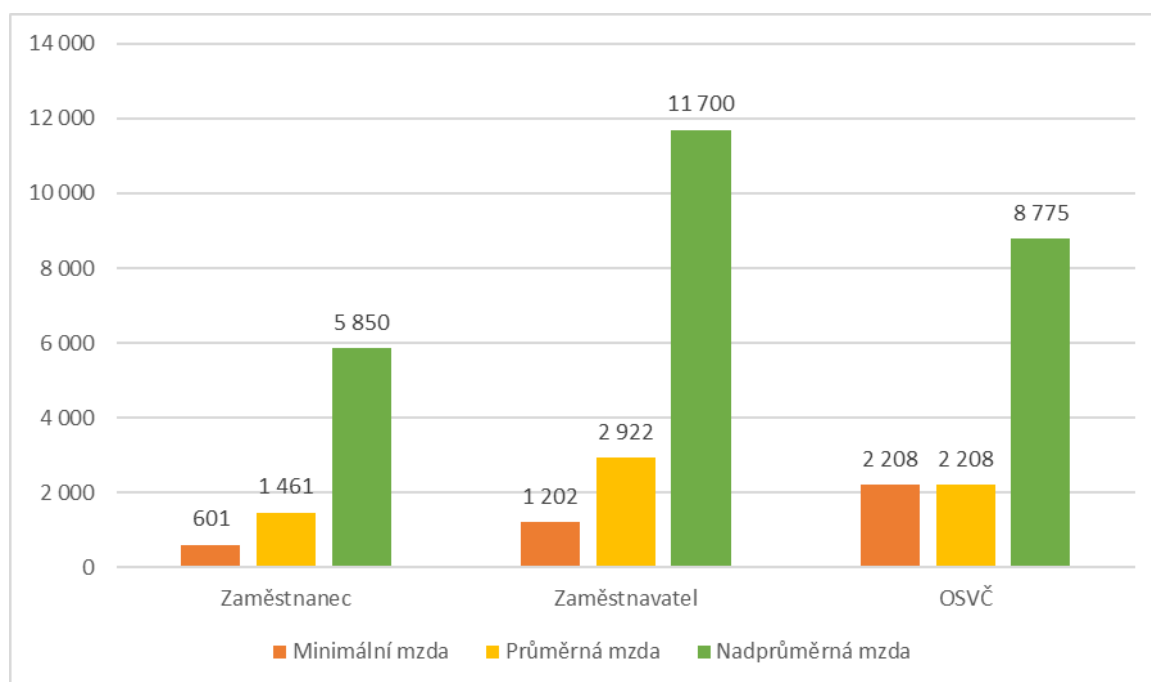
V této části proběhne porovnání jednotlivých výpočtů, které byly získané v praktické části, pro přehlednost bude ke srovnávání použito grafické zobrazení. Jako první budou porovnávány odvody zdravotního a sociálního pojištění jak zaměstnanec se zaměstnavatelem, tak i OSVČ a budou poukázány rozdíly ve výších jednotlivých odvodů na pojistné. V druhé části proběhne porovnávání výše důchodového pojištění a s ním i srovnání výše starobních důchodů pro zaměstnanec a OSVČ. Třetí část se bude zabývat náhradou mezd a vyplácením nemocenského.

Všechny výpočty byly počítány se třemi druhy příjmů, konkrétně se jednalo o minimální (13 350 Kč), průměrný (32 466 Kč) a nadprůměrný (130 000 Kč). Vyměřovací základy byly stanoveny jako ½ daňového základu. Konkrétní pojistné a dávky byly počítány pro rok 2019 (nemocenské od 1.7. 2019) a jsou vyjádřeny v Kč.

5.1 Porovnání výše zdravotního pojištění

U pojistného na zdravotní pojištění došlo k porovnávání výše odvodů u zaměstnanec, zaměstnavatele a osobou samostatně výdělečně činnou. V případě minimální mzdy odvádí nejvíce OSVČ, i když záloha vyšla na 901 Kč, OSVČ musí zaplatit minimální zálohu na zdravotní pojištění, která pro rok 2019 činí 2 208 Kč. Při průměrné mzdě byl nejvyšší odvod na zdravotní pojištění vypočítán zaměstnavateli, který za svého zaměstnanec platí 9 % z 13,5 %, což v tomto případě vychází na 2 922 Kč. Celkově za zaměstnanec odvede 4 283 Kč. U nadprůměrné mzdy nejvíce odvádí opět zaměstnavatel, tentokrát se jedná o částku 11 700 Kč, dohromady za zaměstnanec odvádí 17 550 Kč. OSVČ při nadprůměrném příjmu bude za zdravotní pojištění platit o polovinu méně, tedy 8 775 Kč.

Graf 1 - Porovnání výše pojistného na zdravotní pojištění pro rok 2019 v Kč

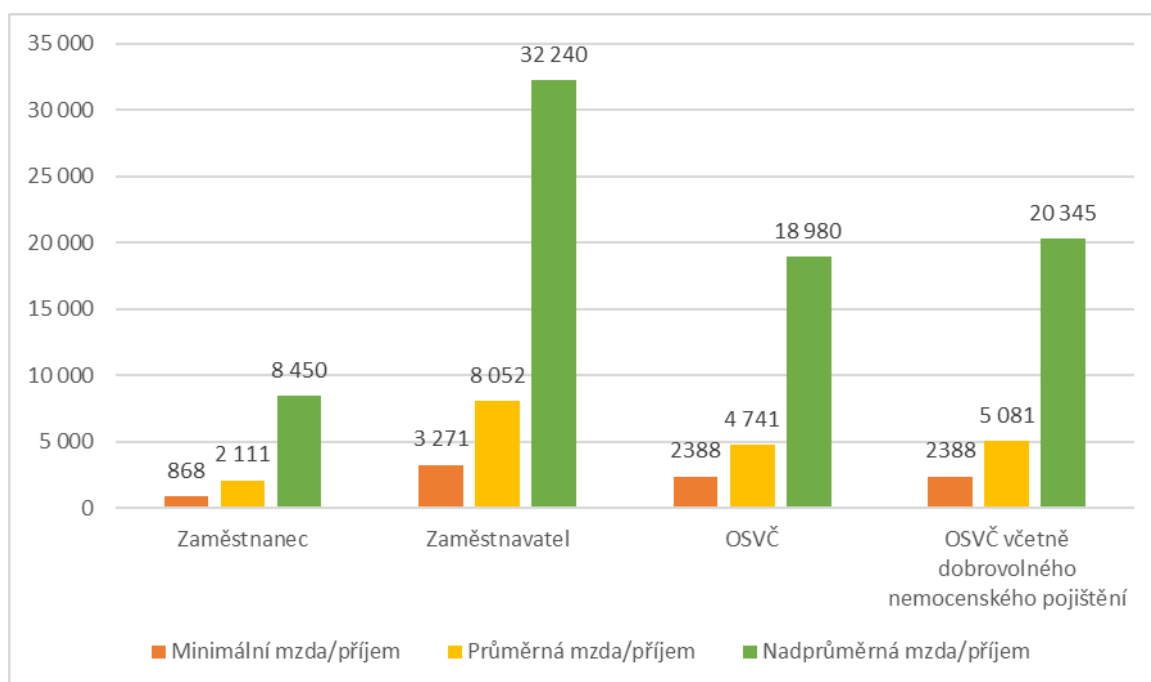

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Porovnání výše sociálního pojištění

U sociálního pojištění byly provedeny výpočty pro výši pojistného na sociální pojištění pro zaměstnance, zaměstnavatele, OSVČ a dále i pro OSVČ, která se dobrovolně rozhodla platit nemocenské pojištění, které vychází na 2,1 % (celkem 29,2 % + 2,1 % = 31,3 %). Při minimálním příjmu odvádí nejnižší částku na sociální pojištění zaměstnanec, a to s částkou 868 Kč, naopak nejvyšší částku odvádí zaměstnavatel, který za svého zaměstnance odvádí 24,8 % z 31,3 % na sociální pojištění. Dohromady tedy za zaměstnance při minimálním příjmu odvádí 4 139 Kč. U OSVČ se při minimálním příjmu výše odvodů nijak neliší a to proto, že obě zálohy byly nižší než nejvyšší možná záloha na sociální pojištění, která pro rok 2019 činí 2 388 Kč. U průměrných příjmů už se výše odvodů u OSVČ a OSVČ s dobrovolným nemocenským pojištěním liší, a to konkrétně o 340 Kč. Nejvyšší odvod při nadprůměrném příjmu odvádí zaměstnavatel v částce 32 240 Kč a zaměstnanec bude ze mzdy strženo 8 450 Kč.

Graf 2 - Porovnání výše pojistného na sociální pojištění pro rok 2019 v Kč

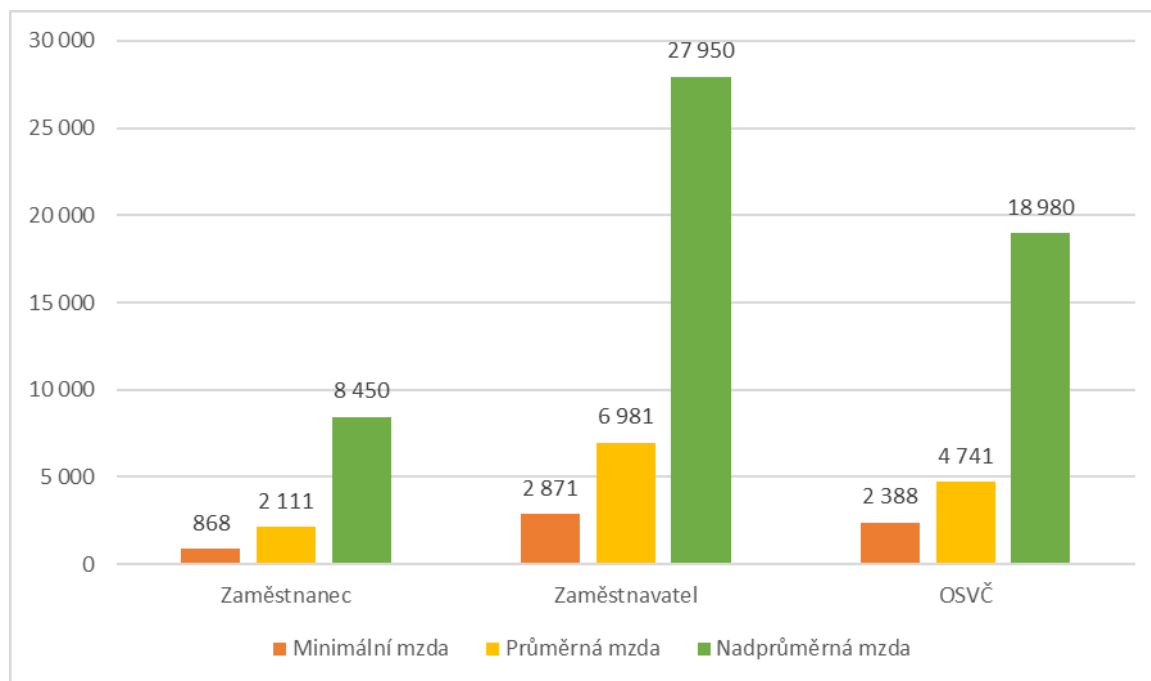

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Porovnání výše důchodového pojištění

Co se týká výše odvodů na důchodové pojištění, tak zaměstnanci je ze mzdy strháváno 6,5 % a zaměstnavatel za něj odvádí ještě 21,5 %, dohromady tedy 28 %. Při minimální mzdě je zaměstnanci ze mzdy strženo 868 Kč a zaměstnavatel za něj odvádí 2 871 Kč. Pokud má zaměstnanec průměrnou mzdu, tak za něj zaměstnavatel celkově odvádí 9 092 Kč, což je o 4 351 Kč více, než za sebe za důchodové pojištění odvádí OSVČ. Ta na důchodové pojištění při průměrném příjmu měsíčně odvádí 4 741 Kč. V případě nadprůměrného příjmu 130 000 Kč nejvíce odvádí opět zaměstnavatel, tentokrát odvádí za zaměstnance částku 27 950 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná s vyměřovacím základem 65 000 Kč (1/2 nadprůměrné mzdy) bude měsíčně odvádět 18 980 Kč na důchodové pojištění.

Graf 3 - Porovnání výše důchodového pojištění pro rok 2019 v Kč

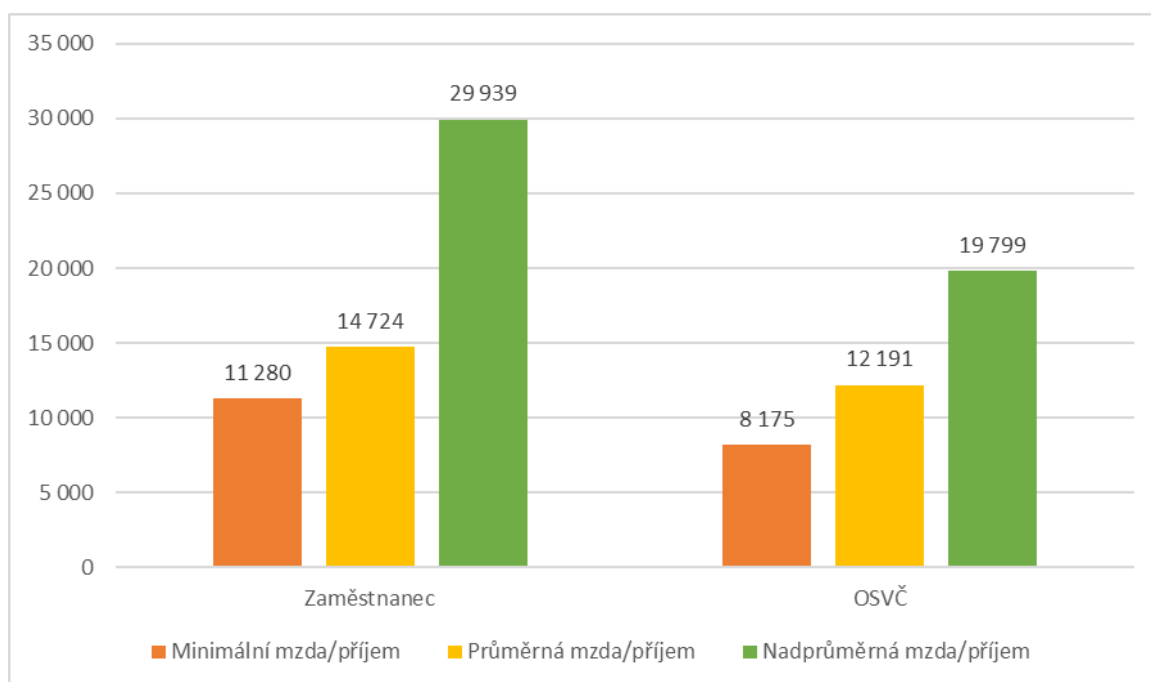
Zdroj: vlastní zpracování

5.3.1 Porovnání výše starobního důchodu

Starobní důchody byly vypočítány jak pro zaměstnance, tak i pro osobu samostatně výdělečně činnou. Pro výpočet starobního důchodu pro zaměstnance byla použita minimální, průměrná a nadprůměrná mzda. Pro OSVČ byl stanoven vyměřovací základ, který odpovídal polovině průměrné a nadprůměrné mzdy, pro minimální mzdu byl použit minimální vyměřovací základ, který byl pro rok 2019 stanoven na 8 175 Kč.

Z grafu je zřejmé, že osoba samostatně výdělečně činná má znatelně nižší starobní důchod, konkrétně při minimálním vyměřovacím základu bude dostávat starobní důchod o výši 8 175 Kč, naopak zaměstnanec obdrží měsíčně o 3 105 Kč více, tedy celých 11 280 Kč. Při průměrné mzdě bude zaměstnanec dostávat starobní důchod ve výši 14 724 Kč a OSVČ bude pobírat 12 191 Kč měsíčně. S nadprůměrnou mzdou bude mít zaměstnanec nárok na 29 939 Kč, osoba samostatně výdělečně činná bude mít starobní důchod o 10 140 Kč méně, tedy 19 799 Kč.

Graf 4 - Porovnání výše starobního důchodu pro rok 2019 v Kč

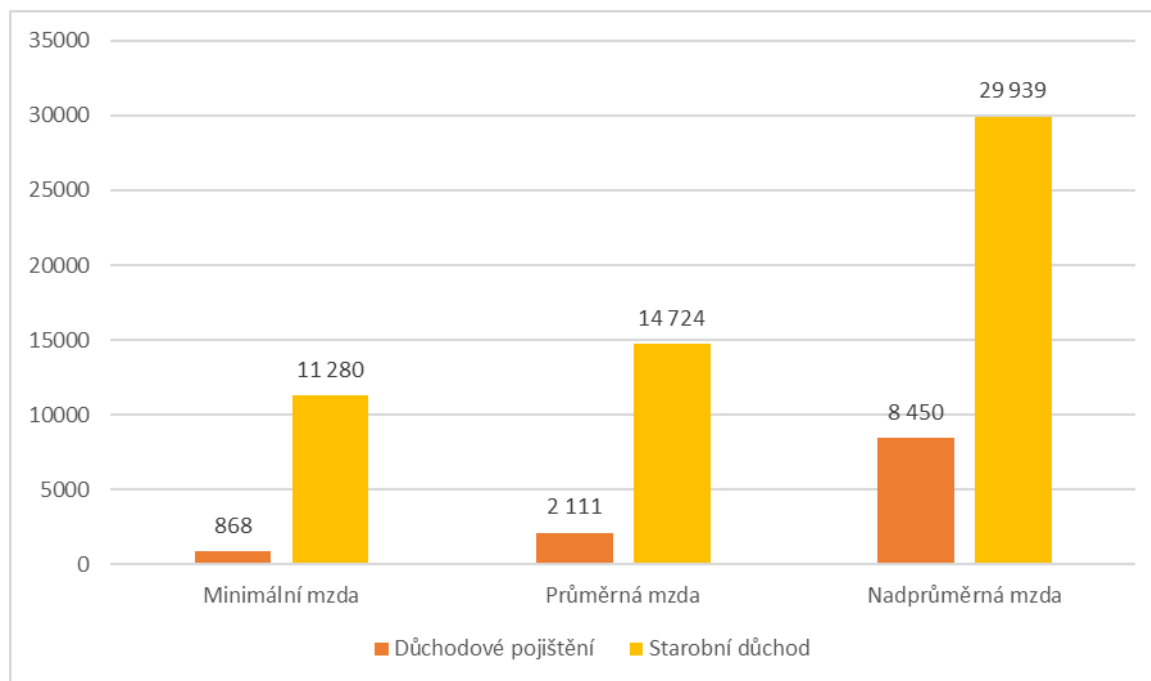
Zdroj: vlastní zpracování

5.3.2 Porovnání výše odvodů na důchodové pojištění a výše starobního důchodu

V následující části dojde k porovnání odvodů, které zaměstnanec měsíčně odváděl za důchodové pojištění a výše vypláčeného starobního důchodu, pokud měl zaměstnanec minimální, průměrnou a nadprůměrnou mzdu.

Z grafu je zřejmé, že je výše starobního důchodu několikanásobně vyšší, než byly jednotlivé odvody na důchodové pojištění, které zaměstnanec měsíčně odváděl. Konkrétně s minimální mzdou, kdy zaměstnanec platil pojistné ve výši 868 Kč měsíčně, má zaměstnanec právo na starobní důchod v částce 11 280 Kč, což je téměř 13x více než jednotlivé odvody. Pokud měl zaměstnanec průměrnou mzdu a měsíčně odváděl 2 111 Kč měsíčně na důchodové pojištění, bude dostávat starobní důchod, který bude činit 14 724 Kč, tedy o 3 444 Kč více než by dostal s minimální mzdou 13 350 Kč. Nejvyšší důchod by logicky dostal s nadprůměrnou mzdou 130 000 Kč, v tomto případě by měl nárok na důchod ve výši 29 939 Kč, s podmínkou pravidelných odvodů na důchodové pojištění ve výši 8 450 Kč.

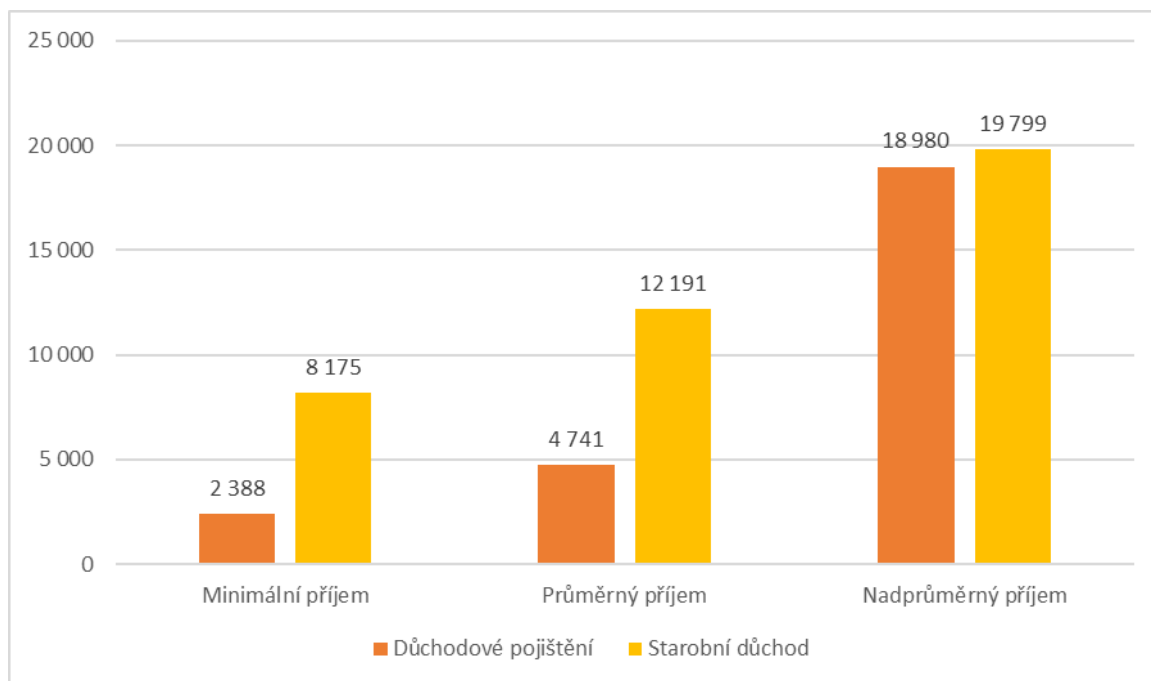
Graf 5 - Porovnání výše odvodů na důchodové pojištění a starobního důchodu u zaměstnance v Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týká OSVČ, tak i zde jsou odvody nižší než měsíční starobní důchod, ale nenachází se zde až tak veliký rozdíl. S minimálním příjmem totiž osoba samostatně výdělečně činná měsíčně odvádí 2 388 Kč na důchodové pojištění a následně má právo na starobní důchod ve výši 8 175 Kč. Rozdíl mezi těmito dvěma částkami je 5 787 Kč. Pokud by OSVČ měla průměrný příjem a jeho vyměřovací základ by tvořil 16 233 Kč, odváděl by měsíčně 4 741 Kč na důchodové pojištění a dostával by starobní důchod 12 191 Kč. Nejmenší rozdíl mezi pojistným na důchodové pojištění a starobním důchodem nastává u OSVČ s nadprůměrným příjmem, zde rozdíl činí pouhých 819 Kč. Znamená to tedy, že pokud bude OSVČ měsíčně odvádět 18 980 Kč na důchodové pojištění, jeho starobní důchod bude pouze o 819 Kč vyšší, navýší se tedy na 19 799 Kč měsíčně.

Graf 6 - Porovnání výše odvodů na důchodové pojištění a starobního důchodu u OSVČ v Kč

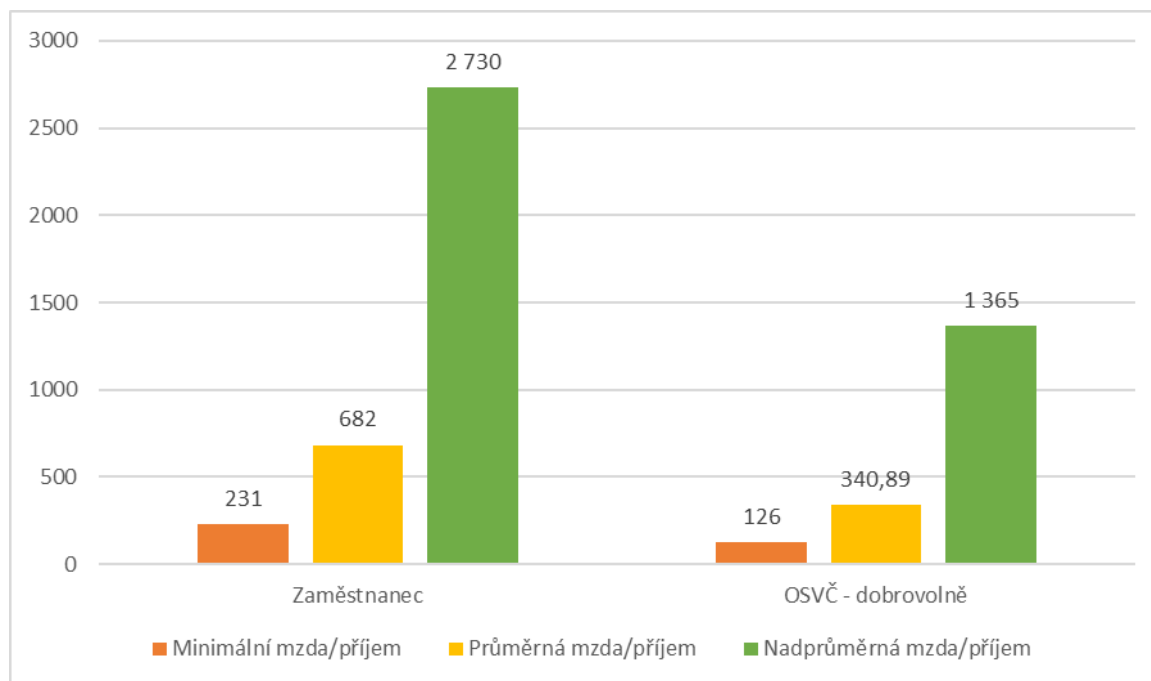

Zdroj: vlastní zpracování

5.4 Porovnání výše nemocenského pojištění

Sazba na nemocenské pojištění je stanovena na 2,1 % jak pro zaměstnance, tak i pro OSVČ, jediným rozdílem je dobrovolnost placení nemocenského pojištění u OSVČ. Nejmenší odvod na nemocenské pojištění platí osoba samostatně výdělečně činná, tato částka byla vypočítána jako 2,1 % z minimálního vyměřovacího základu pro rok 2019 a výše odvodu vyšla na 126 Kč. Tato částka je zároveň nejmenší zálohou na nemocenské pojištění pro rok 2019. Zaměstnavatel bude za zaměstnance s minimální mzdou 13 350 Kč od 1. července 2019 platit nemocenské pojištění ve výši 231 Kč měsíčně. Pokud by měl zaměstnanec průměrnou mzdu, odváděl by za něj zaměstnavatel 682 Kč, což je o ½ více, než odvádí OSVČ ze svého průměrného vyměřovacího základu. S nadprůměrnou mzdou, která byla stanovena na 130 000 Kč, bude zaměstnavatel za zaměstnance odvádět 2 730 Kč měsíčně a OSVČ si bude měsíčně platit 1 365 Kč na nemocenské pojištění.

Graf 7 - Porovnání výše nemocenského pojištění pro rok 2019 v Kč

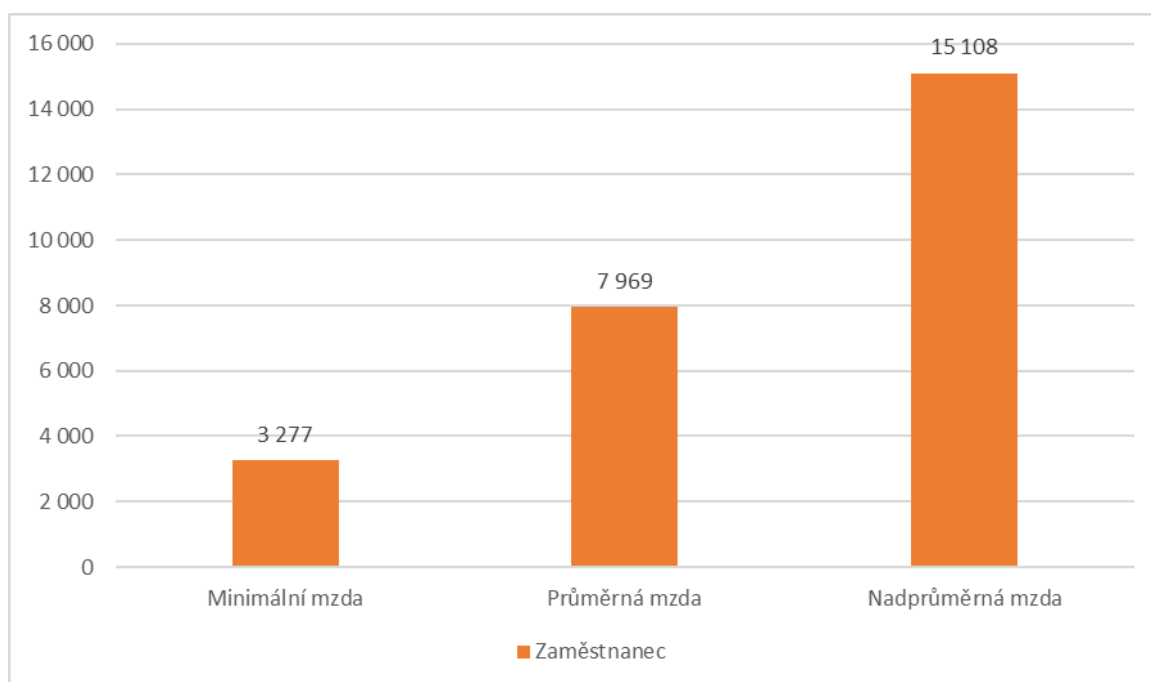
Zdroj: vlastní zpracování

5.4.1 Porovnání výše náhrady mzdy pro zaměstnance

Náhrada mzdy je vyplácena pouze zaměstnanci, z toho důvodu se zde nacházejí pouze grafy s výpočty náhrady mzdy pro zaměstnance. Nejprve došlo k výpočtu náhrady mzdy při dočasné pracovní neschopnosti na 30 dní a poté k výpočtu náhrady mzdy při dočasné pracovní neschopnosti na 90 dní. Oba grafy jsou vytvořeny pro tři příjmové kategorie – minimální, průměrná, nadprůměrná. Náhrada mzdy je od 1.7. 2019 vyplácena od prvního dne neschopnosti a vyplácí se za prvních 14 dní DPN. V obou případech se počítalo s 10 pracovními dny, tedy 80 pracovními hodinami.

S minimální mzdou by měl zaměstnanec za 80 hodin dostat náhradu mzdy ve výši 3 277 Kč. Pokud bude mít zaměstnanec mzdu průměrnou, v roce 2019 to činí 32 466 Kč, měla by mu být vyplacena náhrada mzdy, a to ve výši 7 969 Kč. V případě nadprůměrné mzdy dostane zaměstnanec za 80 hodin náhradu mzdy v částce 15 108 Kč, což je o 7 139 Kč více, než dostává zaměstnanec s průměrnou mzdou.

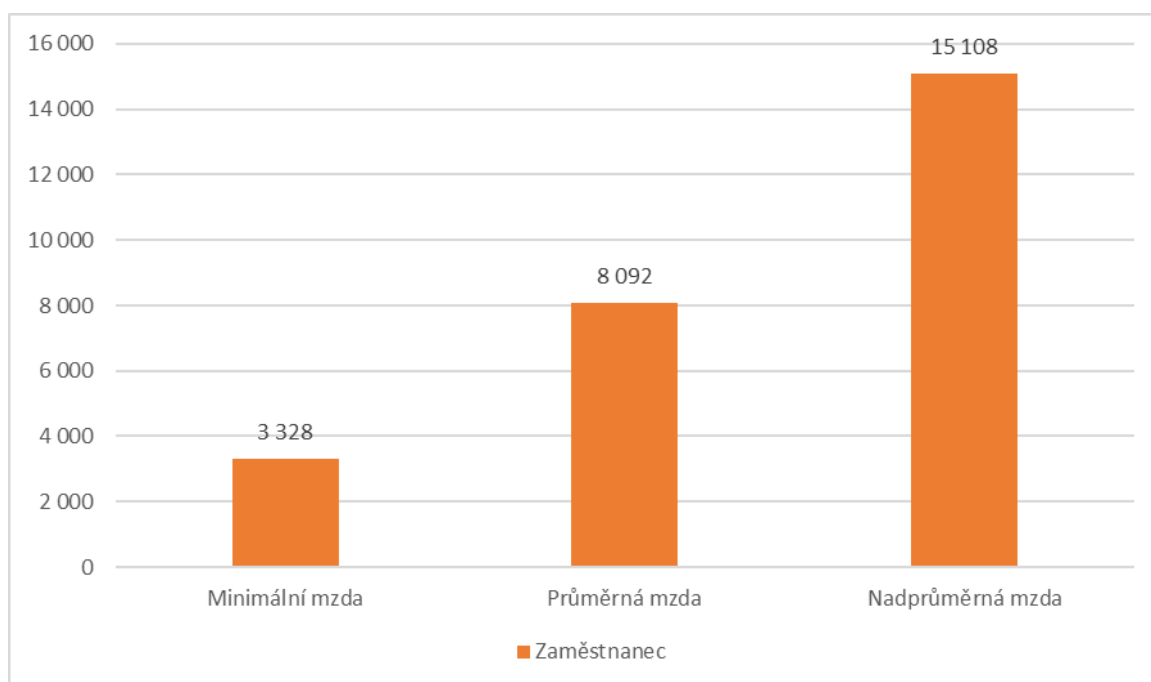
Graf 8 - Porovnání výše náhrady mzdy pro zaměstnance (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 30 dní

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud by byl zaměstnanec pracovně neschopný po 90 kalendářních dnů, bude dostávat náhradu pouze za prvních 14 kalendářních dní, opět se tedy jedná o 10 pracovních dní – 80 hodin.

Graf 9 - Porovnání výše náhrady mzdy pro zaměstnance (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 90 dní

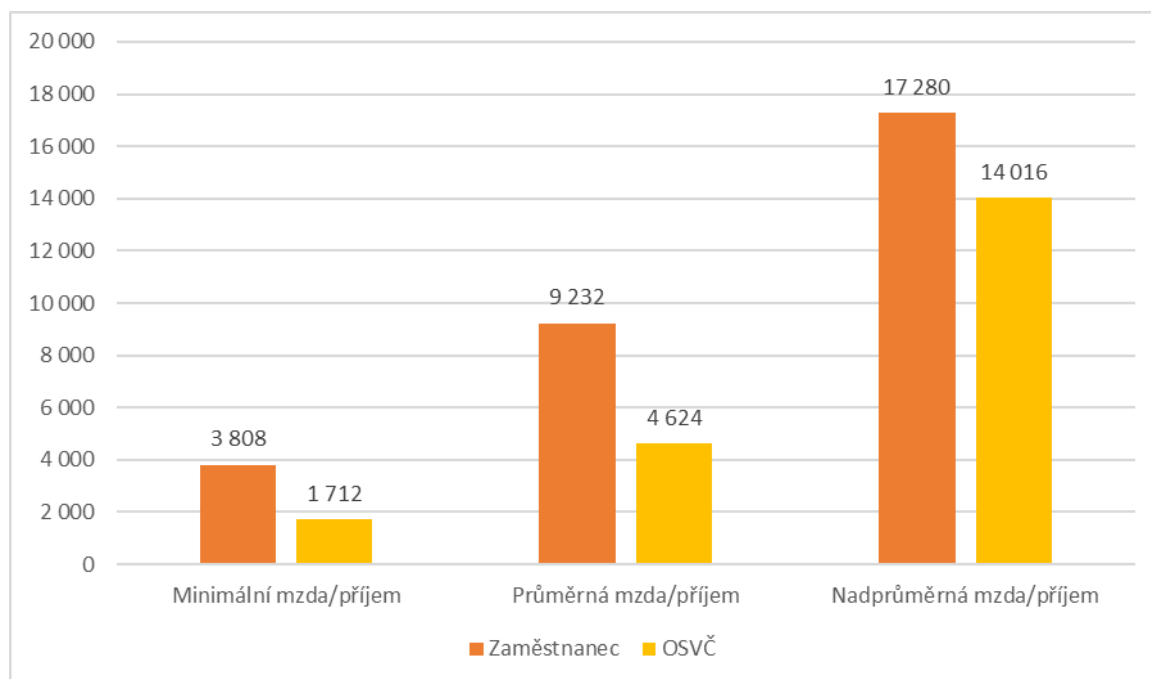
Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanec, pobírající minimální mzdu, bude mít při 90 dnech pracovní neschopnosti nárok na náhradu mzdy ve výši 3 328 Kč, dostane tedy o 51 Kč více, než dostane zaměstnanec za 30 dní pracovní neschopnosti. Pokud bude mít zaměstnanec průměrnou mzdu, dostane za 80 hodin náhradu mzdy v částce 8 092 Kč a dostane tak o 123 Kč více, než by dostal při 30 dnech pracovní neschopnosti. S nadprůměrnou mzdou má zaměstnanec právo na výplatu náhrady mzdy ve výšce 15 108 Kč, jedná se tedy o stejnou částku, jako dostal zaměstnanec za třicetidenní pracovní neschopnost.

5.4.2 Porovnání výše dávek nemocenského při DPN 30 dní

Co se týká nemocenské, výpočty pro zaměstnance a OSVČ byly provedeny v kalkulačce získané na stránce ministerstva práce a sociálních věcí. Nejmenší nemocenské bude dostávat OSVČ s minimálním vyměřovacím základem, částka nemocenského bude činit pouze 1 712 Kč. Nemocenské pro zaměstnance s minimální mzdou je o 2 096 Kč vyšší, rovná se tedy částce 3 808 Kč. OSVČ s průměrným vyměřovacím základem má právo na vyplacení nemocenského ve výši 4 624 Kč, což je téměř o polovinu méně, než dostane zaměstnanec, ten za třicetidenní pracovní neschopnost dostane nemocenské ve výši 9 232 Kč. S nadprůměrnou mzdou dostane zaměstnanec nemocenské ve výšce 17 280 Kč, OSVČ získá o 3 264 Kč méně, tedy nemocenské v částce 14 016 Kč.

Graf 10 - Porovnání výše nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 30 dní

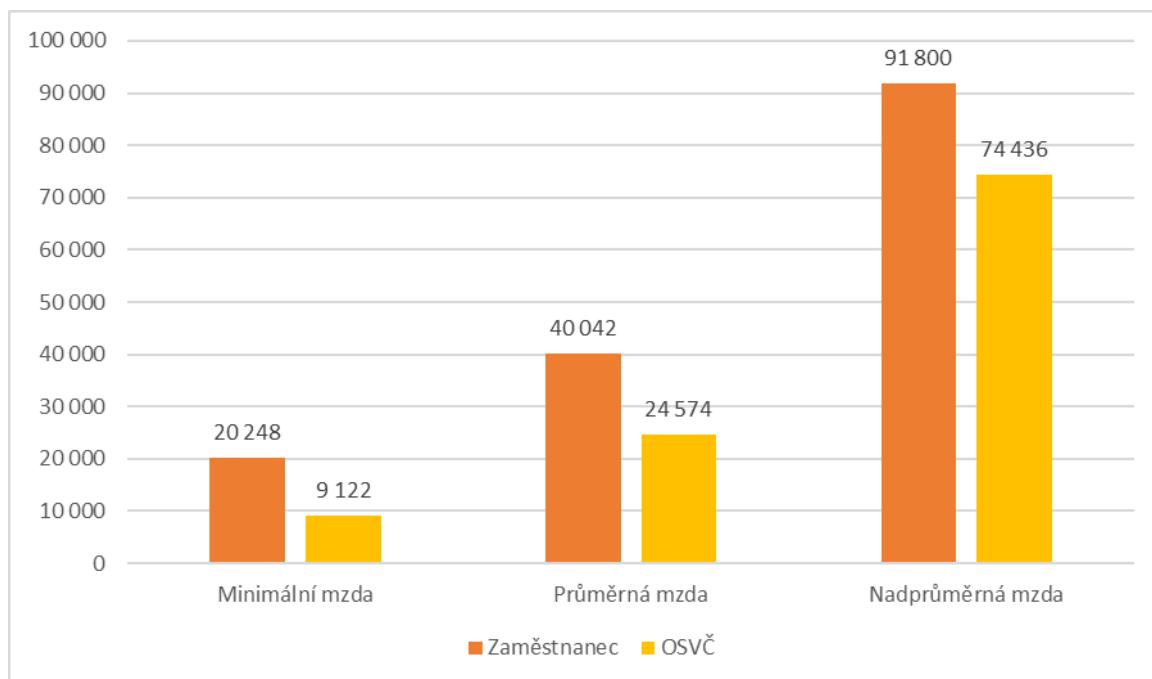

Zdroj: vlastní zpracování

5.4.3 Porovnání výše dávek nemocenského při DPN 90 dní

Z grafu je zřejmé, že i při dočasné pracovní neschopnosti trvající 90 kalendářních dní bude dostávat zaměstnanec vyšší nemocenské než osoba samostatně výdělečně činná. Konkrétně u minimálního vyměřovacího základu odstává OSVČ nemocenské ve výši 9 122 Kč a zaměstnanec získá o více než polovinu více, má tedy nárok na nemocenské, které bude činit 20 248 Kč. U průměrného vyměřovacího základu a průměrné mzdy není rozdíl tak markantní, OSVČ totiž dostane nemocenské v částce 24 574 Kč, tedy o 15 468 Kč méně, než bude dostávat zaměstnanec s průměrnou mzdou 32 466 Kč, ten dostane nemocenské ve výši 40 042 Kč. Nejvyšší nemocenské dostane zaměstnanec s nadprůměrnou mzdou, takové nemocenské se vyšplhá na částku 91 800 Kč, bude tedy dostávat nemocenské o 17 364 Kč vyšší než to, které dostane osoba samostatně výdělečně činná, která tím pádem dostane za devadesátidenní pracovní neschopnost nemocenské ve výši 74 436 Kč.

Graf 11 - Porovnání výše nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 90 dní

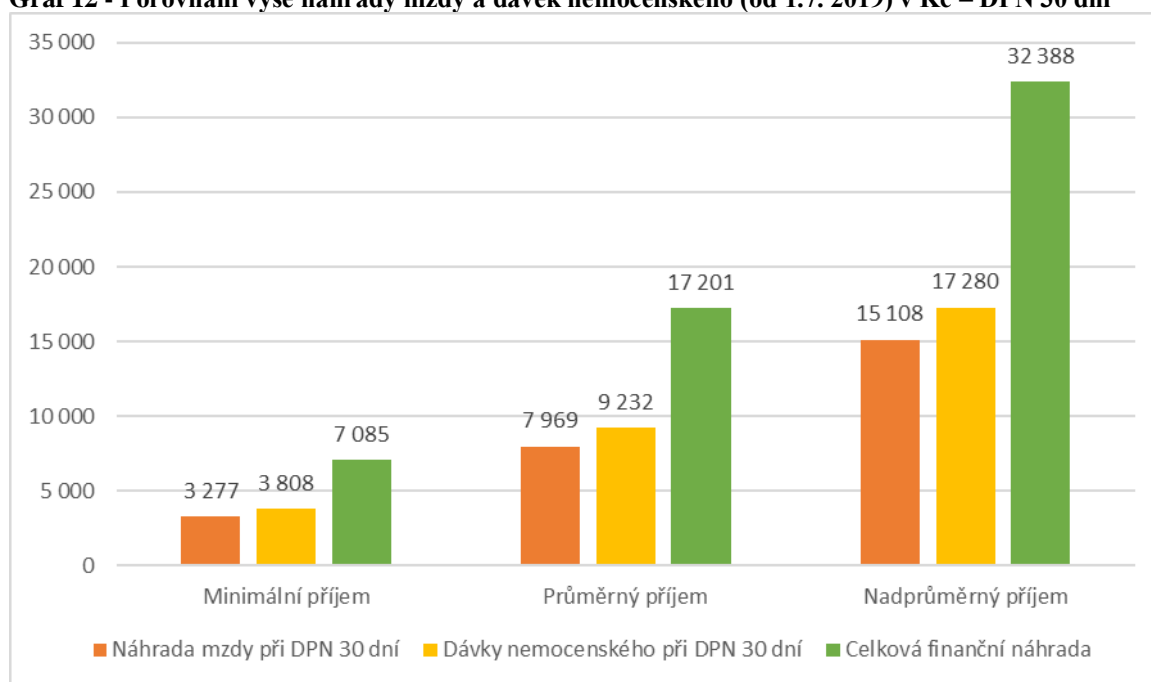
Zdroj: vlastní zpracování

5.4.4 Porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského

V následujících dvou grafech dochází k porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského pro zaměstnance při dočasné pracovní neschopnosti trvající 30 a 90 dní. První graf se zabývá DPN 30 dní a ukazuje, že výše náhrady mzdy a dávek nemocenského

se z pohledu částek nijak výrazně neliší, ale náhrada mzdy za 10 pracovních dní je vždy nižší. Nejmenší rozdíl mezi těmito dvěma částkami se nachází u zaměstnance s minimálním příjmem, zde je rozdíl pouze 531 Kč, naopak nejvyšší rozdíl je u zaměstnance s nadprůměrným příjmem, kde je rozdíl 2 172 Kč. Náhrada mzdy a dávky nemocenského se sečtou a zaměstnanec tak zjistí celkovou finanční náhradu. Nejvyšší získá zaměstnanec s nadprůměrným příjmem, a to ve výši 32 388 Kč.

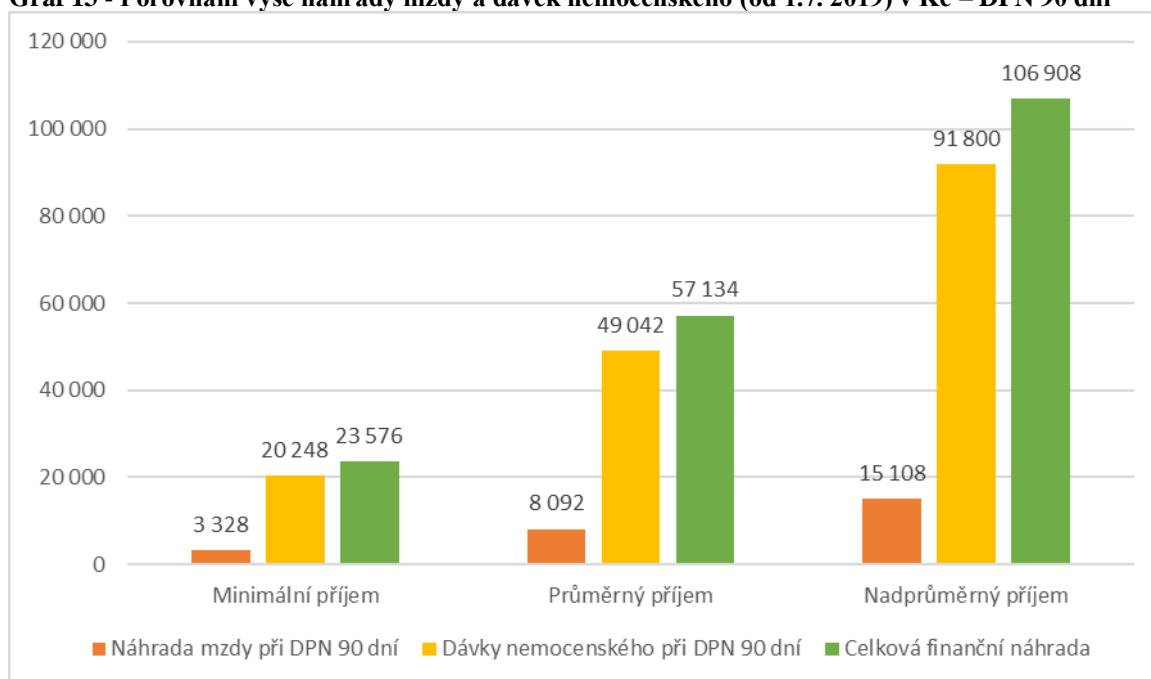
Graf 12 - Porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 30 dní

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu určeném pro výši náhrady mzdy a dávek nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti trvající 90 dní dochází k podobným výsledkům, tedy náhrada mzdy je vždy nižší než dávky nemocenského. V tomto případě je ale vidět, že dávky jsou mnohonásobně vyšší než samotná náhrada mzdy. Konkrétně rozdíl mezi náhradou mzdy a dávkami nemocenského u zaměstnance s minimálním příjmem činí 16 920 Kč, částka je tedy 6x vyšší. Stejně je tomu tak i u zaměstnance s průměrným a nadprůměrným příjmem.

Graf 13 - Porovnání výše náhrady mzdy a dávek nemocenského (od 1.7. 2019) v Kč – DPN 90 dní

Zdroj: vlastní zpracování

5.5 Možné změny a vylepšení

Podle výpočtů a grafického zobrazení výše vyplácené náhrady mzdy a nemocenské, je vidět, že je osoba samostatně výdělečně činná v jisté nevýhodě, a to z toho důvodu, že jí není vyplácena žádná náhrada mzdy. Navíc je pro ni placení nemocenského pojištění dobrovolné, což znamená, že pokud si OSVČ dobrovolně neplatí nemocenské pojištění, nemá nárok ani na dávky nemocenského, které jsou vypláceny po 14 dnech od začátku pracovní neschopnosti. Tento problém by se mohl vyřešit zavedením povinného placení nemocenského pojištění pro OSVČ, aby mu bylo zajištěno vyplácení dávek nemocenského za jakýchkoliv okolností. Dále by se mohlo, jako kompenzace za vyplácení náhrady mzdy u zaměstnance, zavést vyplácení snížených nemocenských dávek již od prvního dne pracovní neschopnosti. OSVČ by tak dostávala například $\frac{1}{2}$ z 2,1 % nemocenských dávek v prvních čtrnácti dnech nemoci a poté by byly vypláceny dávky v plné výši. Sazba na nemocenské pojištění by se pro OSVČ mohla také zvýšit. OSVČ by tak povinně platila vyšší měsíční sazbu a dostávala by tak vyšší nemocenské dávky v době dočasné pracovní neschopnosti.

Podobně by mohlo být vyřešeno i důchodové pojištění, kde zaměstnanec platí pouze 6,5 % a zbylých 21,5 % za něj platí zaměstnavatel. Naopak OSVČ si platí celých 28 % sama. Zaměstnanec dostává vyšší starobní důchod než OSVČ, i když mu je ze mzdy strháváno mnohem méně než OSVČ. Konkrétně např. zaměstnanec dostává starobní důchod, který je třináctinásobkem měsíčního odvodu na důchodové pojištění, kdežto OSVČ dostává pouze necelý 3,5násobek měsíčního odvodu na důchodové pojištění. Osobě samostatně výdělečně činné by se mohl starobní důchod počítat z celého příjmu, a nejen z jeho vyměřovacího základu, což je polovina jejich příjmů. Tím pádem by měla vyšší starobní důchod.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění zhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska výše odvodů pojistného a výplaty dávek nemocenského a důchodového pojištění, tedy zjistit rozdíly u obou pojištěnců a posoudit, který pojištěnec má výhodnější systém zdravotního i sociálního pojištění. U sociálního pojištění se jednalo o čerpání dávek starobního důchodu a dávek nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti trvající 30 a 90 dní.

Na základě poznatků získaných v teoretické části, které byly získané především z odborné literatury, zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, zákona č. 155/1995 Sb., Zákon o důchodovém pojištění, zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, byly provedeny výpočty jednotlivých odvodů a dávek pojištění. Pro všechny typy pojištění a jejich výpočty byly použity tři hladiny příjmů, konkrétně se jednalo o minimální mzdu pro rok 2019 – 13 350 Kč, průměrnou mzdu pro rok 2019 – 32 466 Kč a nadprůměrnou mzdu, která byla stanovena ve výši 130 000 Kč.

V jednotlivých porovnáních bylo zjištěno, že vyšší odvody na zdravotní i sociální pojištění platí osoba samostatně výdělečně činná s tím, že za zaměstnance platí značnou část obou pojištění jeho zaměstnavatel. Z provedených analýz vyplývá, že nejvíce za zdravotní i sociální pojištění platí právě zaměstnavatel. Osoba samostatně výdělečně činná má stanovenou minimální výši zálohy na zdravotní pojištění, která v roce 2019 činí 2 208 Kč, což je částka, kterou musí OSVČ platit i v případě, kdy by mu podle výpočtu vyšel odvod nižší. Tato konkrétní situace nastala při výpočtu výše zálohy na zdravotní pojištění s minimálním příjmem. Nejvíce bylo za zdravotní pojištění strženo zaměstnavateli, a to v případě nadprůměrné mzdy, kdy by musel zaměstnavatel za zaměstnance odvádět částku 11 700 Kč. Naopak nejnižší částku odvádí zaměstnanec při minimální mzdě, zde se z jeho hrubé mzdy strhne 601 Kč. U sociálního pojištění platí pro OSVČ stejné podmínky jako u pojištění zdravotního, tedy musí platit minimální zálohu na sociální pojištění, která pro

rok 2019 činí 2 388 Kč. Tuto částku musí OSVČ odvádět při minimálním příjmu. Zaměstnanec s minimálním příjmem odvádí pouze 868 Kč, je to tedy téměř 3x méně. Největší částku opět odvádí zaměstnavatel, tentokrát se jedná o částku 32 240 Kč při nadprůměrné mzdě. Dá se tedy říci, že OSVČ svými zálohami předčí zálohy placené zaměstnancem skoro o třetinu ve všech hladinách příjmů, a to z toho důvodu, že za zaměstnance odvádí větší část zaměstnavatel. Celková platba do systému Veřejného zdravotního pojištění je ale po sečtení částek, které odvádí zaměstnanec a zaměstnavatel, vyšší než částky, které odvádí osoba samostatně výdělečně činná.

U důchodového pojištění, kdy zaměstnanec odvádí 6,5 % a zaměstnavatel za něj odvede dalších 21,5 % a OSVČ odvádí celých 28 % sama, bylo z výpočtů zjištěno, že nejvyšší částku na důchodové pojištění odvádí opět zaměstnavatel. V porovnání výší částek mezi zaměstnancem a OSVČ odvádí více osoba samostatně výdělečně činná. Konkrétně nejmenší odvod na důchodové pojištění byl zjištěn zaměstnanci s minimální mzdou 13 350 Kč a odváděl by 868 Kč. OSVČ se stejným příjmem by odváděla 2 388 Kč. Zaměstnavatel za zaměstnance nejvíce odvádí v případě nadprůměrné mzdy, jedná se o 27 950 Kč.

Při výpočtu starobního důchodu byly pro oba subjekty vytvořeny modely, které měly stanované stejné příjmy a stejnou dobu pojištění, která činila 40 let. Při porovnávání podmínek starobního důchodu bylo zjištěno, že jsou stanoveny stejná pravidla pro nárok na starobní důchod pro zaměstnance i OSVČ. Výše starobního důchodu závisí na celkové době pojištění a na osobním vyměřovacím základu. Vyměřovací základy, které byly použity ve výpočtech pro OSVČ, byly stanoveny jako polovina průměrné a nadprůměrné mzdy. U minimálního příjmu bylo počítáno s minimálním vyměřovacím základem pro rok 2019, který činí 8 175 Kč. Bylo zjištěno, že nejnižší starobní důchod získá osoba samostatně výdělečně činná s minimálním příjmem, konkrétně se jedná o částku 8 175 Kč, rovná se tedy minimálnímu vyměřovacímu základu. Zaměstnanec s minimální mzdou má nárok na 11 280 Kč, tedy o 3 105 Kč více než OSVČ. Nejvyšší starobní důchod získá zaměstnanec s nadprůměrnou mzdou (29 939 Kč). V porovnání odvodů na důchodové pojištění a výší starobního důchodu bylo zjištěno, že jak zaměstnanec, tak i OSVČ odvádí měsíčně menší částky než částka, která jim bude později vyplácena jako starobní důchod. U zaměstnance dochází k největšímu rozdílu mezi odvody na důchodové pojištění

a samotnou částkou starobního důchodu při nadprůměrné mzdě, rozdíl je 21 489 Kč. U OSVČ s nadprůměrným příjmem dochází naopak k nejmenšímu rozdílu, zde je rozdíl pouze 819 Kč.

Nemocenské pojištění platí povinně pouze zaměstnanec, za kterého ho platí zaměstnavatel. OSVČ si nemocenské platí dobrovolně. U obou je strháváno 2,1 %. Minimální odvod na nemocenské pojištění pro rok 2019 je 126 Kč, což je částka, kterou odvádí OSVČ s minimálním příjmem. Zaměstnanec s minimální mzdou odvádí 231 Kč. Nejvíce odvádí zaměstnanec s nadprůměrnou mzdou, konkrétně se jedná o částku 2 730 Kč. Je tedy zřejmé, že tentokrát za toto konkrétní pojištění platí osoba samostatně výdělečně činná méně než zaměstnanec.

Zaměstnanec má na rozdíl od OSVČ právo na náhradu mzdy, která je vyplácena za prvních 10 pracovních dní pracovní neschopnosti, po které jsou vypláceny dávky nemocenského pojištění. Pro tyto výpočty byly použity kalkulačky získané z Ministerstva práce a sociálních věcí. Od 1.7. 2019 je náhrada mzdy vyplácena od prvního dne pracovní neschopnosti. V případě třicetidenní pracovní neschopnosti má zaměstnanec právo na náhradu mzdy ve výši 3 277 Kč, pokud dostává minimální mzdu. Při nadprůměrné mzdě má nárok na 15 108 Kč. Pokud by byl v pracovní neschopnosti 90 dní, dostal by při minimální mzdě o pouhých 51 Kč více a s nadprůměrnou mzdou by částka zůstala stejná jako při DPN trvajících 30 dní. Bylo zjištěno, že výše dávek nemocenské jsou pro OSVČ menší než pro zaměstnance jak v případě DPN 30 dní, tak DPN 90 dní. Pokud by byl zaměstnanec dočasně pracovní neschopný po 30 dní, měl by s minimální mzdou 13 350 Kč nárok na dávky nemocenské ve výši 3 808 Kč, v případě 90 dní by se jednalo o částku 20 248 Kč, tedy o 16 440 Kč více. Nejvyšší dávky by dostával s nadprůměrnou mzdou, kdy by při DPN 30 dní měl nárok na 17 280 Kč a při DPN 90 dní by se jednalo o 91 800 Kč. OSVČ by s nadprůměrnou mzdou při DPN 30 dní získala 14 016 Kč a při DPN 90 dní 74 436 Kč.

Díky výpočtům bylo zjištěno, že v době nemoci jsou pro zaměstnance podmínky mnohem příznivější než pro OSVČ, a to hlavně díky nároku na náhradu mzdy v prvních 14 kalendářních dnech. Pokud by osoba samostatně výdělečně činná nechtěla zůstat těchto 14 kalendářních dní bez jakéhokoliv příjmu, musela by si vytvářet finanční rezervy, které

by použila k úhradě nákladů v době trvání nemoci nebo si založit soukromé sociální pojištění.

7 Seznam použitých zdrojů

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2012. ISBN 978-80-247-3724-9

BURAŇOVÁ, HÁJKOVÁ. *Sociální pojištění 2019: Na minimálních zálohách si připlatíte o dvě stovky*. Mese.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mese.cz/clanky/socialni-pojisteni-2019-na-minimalnich-zalohach-si-priplatite-o-dve-stovky/>

CALCOEN, Piet. *Voluntary Additional Health Insurance in the European Union: Free Market or Regulation* [online]. Červen 2017 [cit. 2019-08-20]. DOI: 10.1163/15718093-12460339. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317548363_Voluntary_Additional_Health_Insurance_in_the_European_Union_Free_Market_or_Regulation

ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění – zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady 2016*, 8. aktualizované vydání. ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-999-1

Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchodová kalkulačka*. Csz.cz [online]. 2019 [cit. 2019-30.11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodova-kalkulacka>

Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchodové pojištění*. Csz.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-10]. Dostupné z: <https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/>

Česká správa sociálního zabezpečení. *Invalidní důchody*. Csz.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: <https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/invalidni-duchody.htm>

Česká správa sociálního zabezpečení. *Obecné informace*. Csz.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemoc-obecne-informace>

Česká správa sociálního zabezpečení. *Pozůstalostní důchody*. *Cssz.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: [https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/pozustalostni-
duchody.htm](https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/pozustalostni- Duchody.htm)

Česká správa sociálního zabezpečení. *Sazba pojistného*. *CSSZ.cz*. [online]. 2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: [https://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-
platba-pojistneho/sazba-pojistneho.htm](https://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-
platba-pojistneho/sazba-pojistneho.htm)

Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody*. *Cssz.cz*[online]. 2019 [cit. 2019-08-13]. Dostupné z: [https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-
duchody.htm](https://web.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-
duchody.htm)

Česká správa sociálního zabezpečení. *Výpočet pojistného*. *Cssz.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vypocet-pojistneho>

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-390-4.

ČSÚ. *Age structure on December 31st, 2018*. *Czso.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/>

ČSÚ, *Mzdy a náklady práce*. *Czso.cz* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace

ČSÚ. *Průměrná výše starobního důchodu v České republice*. *Czso.cz* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_duchod

Důchody-důchodci.cz. *Redukční hranice – vyměřovací základ*. *Duchody-duchodci.cz* [online]. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z: [https://www.duchody-duchodci.cz/osobni-
vymerovaci-zaklad.php](https://www.duchody-duchodci.cz/osobni-
vymerovaci-zaklad.php)

Euro.cz. *Nemocenská kalkulačka – výpočet nemocenské 2019*. euro.cz [online]. [cit. – 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/kalkulacky/nemocenska-kalkulacka-vypocet-nemocenske-1364316>

FETTER, Richard W., *Nemocenské 2019: Náhrada mzdy za nemoc i nemocenské dávky se zvyšují*. Mesec.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nemocenske-2019-nahrada-mzdy-za-nemoc-i-nemocenske-davky-se-zvysuji/>

Finance.cz. *Sociální pojištění u zaměstnanců*. Finance.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/mzda/odvody-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni/zamestanec-socialni-pojisteni/>

GOLA, Petr. *Penále u sociálního a zdravotního pojištění* [online]. 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/penale-u-socialniho-a-zdravotniho-pojisteni>

GOLA, Petr. *S čím při změně zdravotní pojišťovny nepočítejte?*. Finance.cz [online] 24.9.2018 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/514687-zmena-pojistovny/>

HÁJKOVÁ, Gabriela. *Sociální pojištění 2019: Na minimálních zálohách si připlatíte o dvě stovky*. Mesec.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/socialni-pojisteni-2019-na-minimalnich-zalohach-si-priplatite-o-dve-stovky/>

HLAVSA, Tomáš. *Minimální zálohy OSSZ a ZP pro rok 2019*. help1.cz [online]. 1.1. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: http://www.help1.cz/clanek_ossz_zp_minimalni_zalohy_osvc.html<https://www.mpsv.cz/cs/1349>

iRozhlas.cz. *Průměrná mzda v Česku stoupla na 32 466 korun. Dvě třetiny pracujících na ni podle statistiků nedosáhnou* [online]. 4. června 2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/ekonomika/kolik-je-prumerna-mzda-2019-cr-32-tisic-korun-cesky-statisticky-urad_1906041322_ako

MACH, Jan. *Lékařské právo – Praktická příručka lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3683-9

Měšec.cz. *Minimální měsíční vyměřovací základ OSVČ*. Meseccz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.meseccz/danovy-portal/dan-z-prijmu/minimalni-mesicni-vymerovaci-zaklad-osvc/>

MEULEN, Ruud Ter. *Solidarity in Health and Social Care in Europe*. Berlin: Springer-Science + Business Media, B.V., 2013. ISBN 978-90-481-5887-4

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodové pojištění*. Mpsv.cz [online]. [cit. 2019-08-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Informace o minimální mzdě od 1. ledna 2019*. MPSC.cz [online] [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34725/Informace_o_MMe_od_1_ledna_2019_na_web_MPSV.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální pojištění*. Mpsv.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/1349>

NĚMEC, Jiří. *Principy zdravotního pojištění*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, ISBN 978-80-247-2628-1

Novinky.cz. *První tři dny nemoci se opět zaměstnancům proplácejí*. Novinky.cz [online]. 2.7.2019 [cit. – 2019-11-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/clanek/prvni-tri-dny-nemoci-se-opet-zamestnancum-proplaceji-40288576>

OCHRANA, František, PAVEL, Jan, VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance – Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2

Pamprofi.cz. *Redukční hranice od 1.1. 2019*. Verlag Danshöfer. pamprofi.cz [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.pamprofi.cz/33/redukni-hranice-od-1-1-2019-uniqueidgOkE4NvrWuMU-VXONoVEkbqe9waf0tsZayX0xicUK50/>

Portál POHODA. *Penále a pokuty OSVČ u zdravotního pojištění*. Portal.pohoda.cz [online]. 2018 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/dluzne-pojistne-penale-a-pokuty-na-zdravotnim-poj/>

PŘIB, Jan. *Nemocenské pojištění v praxi: zákon s výkladem, k 1.1.2010*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2010. ISBN 978-80-247-3203-9

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Praha: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-821-5

VANČUROVÁ, Alena, KLAZAR, Stanislav. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, 124 s. ISBN 978-80-7357-381-2

VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém 2018*. Praha: 1. VOX a. s., 2018. ISBN 978-80-87480-63-2

VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2018 – praktický průvodce*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0871-8

VZP ČR. *Kdo je zaměstnanec*. VZP.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnanec/kdo-je-zamestnanec>

VZP ČR. OSVČ. vzp.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc>

WENDT, Claus. *Social Health Insurance in Europe: Basic Concepts and New Principles* [online]. 1.8. 2019 [cit. 2019-08-20]. DOI: 10.1215/03616878-7530837. Dostupné z: <https://read.dukeupress.edu/jh ppl/article-pdf/44/4/665/603262/665wendt.pdf>

Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, § 3, § 4, § 11 odst. 1 písm. a)

Zákon č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění, § 2, § 4

Zákon č. 186/2006 Sb., zákon o nemocenském pojištění

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, § 1, 2

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, § 3

ZP Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky. *Zaměstnavatelé*. ZPMVCR.cz [online] ©2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.zpmvcr.cz/platci/zamestnavatele/>